

„Meie Matsi“

Lihawõtte album 1917.

Uus elu.

Vihavõtte jutute.

"Teie ei taha täna mitte siin kohvi jua, doktor? Mina olen siiski juba kõit ette valmistanud."

Liine Werich seisis kurvalt ukse peal, kümar-gune näo ke sügavsiniste silmadega täieste kohvurid, ja hoidis kandelauda aurava kohvi ning kahe pakku saiaviilutaga käe peal. "Ja kui teie siiski tahate wälja minna, doktor, teeks üks lonks teile tõeeste head", murus ta, "see ei kesta ju kuigi kaua."

Selle otjusega tahtis ta oma koorma wäikse laua peale asendada, mille peal raamatud, kirjutuspaber, tindipotid ja muu kraam segamine seisis.

Kahwatanud noormeest tõstis tõrjuwalt kätt ja naeratas wäsinult. "Ei, ei, wiige see kraam juba jälle ära, Liine, ja ütlege oma emale, et mina ka täna õhtusöödile ei tule — minul — minul on tegemist — ütlege seda, palun." Ta waatas aineti neiu otsa ja miski haruldane tundmus hoopas taft läbi kui ta seda pisarate läiget, seda sõnadeta nurrust ta waatest luges. "Jah, tegemist!" lausus ta weel, ja oli alles siis rahul, kui ukse Liine Werichi järele lukku oli pannud ja üksi oli. Üksi . . .

Ta pööras tagasi ja seisis kehet wana ijaajade wiisil möbleeritud tuba. Tühja pilguga waatas ta enese ümber. Kõik paistis temale haruldaselt wõderas ja asjatu, nagu ei kuuluks seal midagi enam temale. Tõelikult oli ju see ka nii, temal ei olnud enam osa nendest asjadest ega nendel temast.

Tema raamatud — hm, tawast libises ta käsi üle pakside kõidete, mis ta kord waewaga ja tema oluforras suure rahaohwriga oli omandanud — igauhes üks lootus, üks erutus.

Waste wanemate lapsena oli ta Wiener tulnud, mitte millegiga, ainult hea tahtmisega oma waewarikast üliõpilase põlwe kudagi lõpetada. Ja tõeeste läks tal see korda, ilma, et kodust ühtegi

hellerit abiks oleks saanud — tema wanemad surid pea üksteise järele — päew päewa ja kuu kuu järele rasket heitlemist, kuni tal wiimaks wõimalus oli peale rasket õppimiseaega kohta leida.

Kõkkupigistatud hammastega ja nurisewa kõhuga oli ta oma eluteed alganud — oli eratundisi annud, mille tawast eest ta siis raamatuid ostis, mida ta õõd läbi uuris.

Kuni lõpuks õnn tuli — wotamata, nagu õnn ikka tuleb.

Üks tema õnn oli weel üsna noores eas ära jurnud ja oli ühe wäikse osaga oma testamendis ka õigustealase Franz Körberi peale mõtelnud.

Raha — raha, nii palju raha!

Tema oli ometi noor, noor — ja Jumal, tema ei teadnudki, kui noor ta oli! Ta oli jeda oma raamatute wahel hoopis unustanud. Unistused tuliwad, joowid, ettekujutused!

Ja siis seisis ka warsti naine ta tee peal.

Üks nõiduslik kujuk, hull, meeletu roheliste hiilgawate kassifilmadega. Kuidas ta paluda wõis! Ja kui elawaks ja rõõmsaks ta sai, kui tema õhtul variete-näitelawa ees istus ja tema rumalaid, wäikseid laulukesi kuulas, mis ta laulis, ehk kui nad siis koos kuhugile peenikesse restorani sõitsid, muidugi autoga, ning tema oma raamatud täieste unustas, oma olemiku ja kõit — kõit!

Tuliwad temale siis mõnikord tõsisemad mõted — jeda kirjut liblikat ei olnud kerge rahustada — siis hakkas Lucie naerma. Aga warsti nägi ta, et see ei mõjunud. Siis hakkas ta nutma. Seda ei wõinud aga Franz lihtsalt näha. Ja nii jäi kõit wana wiisi: kõigepeenemad restorandid, kallid autosõit ja hinnalised toaletid.

See oli wana laul. Kui ta walmis oli ja raha wiimase kopikuni läbi lõõdud, sai ta jälle mõistlikuks. Täieste teiseks inimeseks tahtis ta saada, jälle töötada ja õppida, õh, külap see juba

lähed. Lucie pidi teda see juures aitama. Sest ta armastas ju teda.

Uga Lucie raputas ainult pead. „Mina olen sin julle ainult koormaks,“ ütles ta kurvalt. Eneses aga mõtles ta: „Niisugune naru — niisugune naru!“

Ning õhtul kerkis ta jälle üle näitelawa, tõstis edewalt oma lühikest litritega kuukest palju, palju kõrgemale, kui seda tingimata waja oleks olnud, ja naeris wana parun Sternbergile wastu. Ja päew hiljem nägi Franz Körber teda teiseaga minewat ja toatüdrusse anti käsi Körberi „eda narri“, mitte enam sisse lasta.

Ta oli sellest kergemine üle saanud, kui seda mõelnud oli. Uga sellest teisest ei saanud ta üle. Üle selle põhjatu tühjuse, mitte millegi — mida eluks nimetataks. Võpüks oli täieline wastikus temas wõimust wõtnud — wastikus kõige ja ka iseenele wastu. Mis tahtis ta weel ilmast? Oli tal weel midagi wadata ja loota? See oli piik wõitlus mõistuse ja tundmuste wahel olnud. Nüüd oli ta walmis.

Ta waatas weel forra ukse poole, nagu enesele weel furd finnitades, et see tõeste luffus on. Siis wõttis ta wäikse järawa rewolwri, mille ta eila oli ostnud, laua laadikust wälja ja pistis taskusse.

Kui ta uulitsale läks, jeltisidwad temaga pidulikult riides inimesed, kes temast kiireste ette püüdisidwad tõtata; mida kaugemale ta läks, seda tihedamaks läksidwad jalutajate read. Kriid olidwad finni ja tornidest hüüdisidwad kellad ühetalijelt ja wäsimata.

Franz Körber haaras omal peast finni. Kui raskeks see läks. Ta oli nii wäsinud, ja sellepärast oli temale raske see müra ja ehitud rahwahulk. Wäiksed tüdrukud ja poisikesed seisidwad uulitsanurkadel ja pakusidwad mahlakannikesi (näälikesi) müüa. Esimesed mahlakannikesed! Nende magus, uimastaw lõhn woolas läbi kárarikaste uulitsate.

Ainult ára — ára! Ta kiwendas oma käiku, et see peaaegu nagu jookks oli. Kaugelt juba nägi

ta linnapargi puud oma ees. See oli tema eesmärk. Uga inimestega puutus ta igalpool kokku, ka siin. Ta jalutas läbi laiade puhastatud kõnniteede, lillepeenarde wahel. Lapsetüdrukud, suurte walgete ja mustade lintidega juukstes, istusidwad juttuajades pinkide peal, lastewankreid oma ees sõidutades. Paar last mängisidwad päikesepaistel. Siin ja seal istus mõni armastaja paar, õndsalt, tihedalt üksteise wastu surutult, ehk wanad inimesed waiikete nägudega, iseennast unustawalt naeratahes.

Ruhu film waatas, õitsesidwad krookused kollases ja lillas metsikus, heledroheliste rohupeenarde peal.

Pim — pam kõlasidwad kellad, pint — pam.

Ja inimesed tulidwad ja läksidwad. Lapsetewankrid liikati koju, päike saatis oma wiimaseid sõbralikka kiiri üle looduse. Pikkamööda kadusidwad inimesed.

Siis tuli Franz Körber üksiku tee peale, rahutute pilkudega juba eemalt puudealuseid warjusid uurides.

Oli ta wiimaks üksi? Wiimaks?

Waiiksel kõrwaliel puisteel seisid tühi pink. Ta ohkas kergendatult ja istus. Ta käsi kobas rewolwri järele ja ta sõrmed silitasidwad üle külma raua.

Lilled ta filmade ees kumardasidwad ikka madalamale. Kellad

helisesidwad ja waiiksidwad jälle.

Seal krigises kruus. Keegi tuli ligemale. Ta kuulis seda aga ta ei liigutanud. Mis tarwis ka? Müür oli juba tema ja elu wahel tõmmatud.

Uga korraga kohkus ta ja waatas ülesse. Seal seisid üks neiu ta ees, üsna laps alles. Liht roheline kleit, kullakarwa juuksed, käed täis mahlakannikesi.

„Sina,“ ütles ta meelitades, „mida teed ja siin nii üksi? Lähed juba pimedaks, peab kodu minema, ütles mamma.“

Ta piik langes sõjariista peale tema käes. „Mis on sul siis seal? Oh, seda tunnen ma, niisugused asjad on papa oma kirjutuslaua kohale riputanud ja weel pikemad — see laheb.“ Ja ta tahtis rewolwri oma kätte wõtta.

Rewadine woolus.

„Mitte!“ karjus korraga Franz Körber. — „Mitte puutuda!“ Ring peitis sõjariista kumetasku. Punaselt ja palavalt tungis temale veri näkku.

Wäikene seisis üsna koftunult. Siis naeratas ta jälle. „Kuuled ja, kuidas nad kõlawud? Lihawõtted on täna — Ülestõusmine. Siis peawad kõik inimesed rõemjad ja õnnelikud olema.“

Pim — pam, kõlasiwad kellad, pim — pam. Lihawõtted — Ülestõusmine . . .

Franz Körber hakkas wiimaks nutma. Wäiksel tüdrukul tema ees ei jäänud ka filmad kuiwaks. Ta pani oma käe õrnaste tema kaela ümber ja ta tundis enese wastu noori, pehmeid elusoojasi liikmeid.

Siis tõusis Franz Körber ülesse. „Küüd lähed ja koju, jah?“ sõistas laps. „Sinu mamma on sinu pärast juba mures.“

„Mul ei ole enam mammat!“

„Ka mitte papat?“

„Ka mitte.“

„Oh — mitte kedagi ei ole sul?“

Seal naeratas ta. O, ja, keegi on tal juba. Nagu nägemata käest juhitud läksiwad ta mõtted Liine Werichi juure. Ja wägewalt tõusis neiu pilt ta waimusilma ette. Saladuslikes ämaruses arwas ta neiu filmi nägewat, milledes terve õndsuse ilma warandused peitusiwad, ja millest tema kuni siiani aani aimdujeta mõbda oli läinud.

„Oh, keegi on mul juba!“

„Siis wõta, ja head ööd!“

Nii ruttu, kui ta tulnud, oli neiuke jälle kadunud. Kruus krigises weel ta tõttawate jalakeste all.

Ja Franz Körber seisis seal, käsi täis mahlakannikesti, mis oma lõhnaga kojutawalt ärawaewatud erkude peale mõjusid.

Kõõgis seisis proua Werich ja ladus isuäratawaid lammakotlettisi keewa raswa sisse. See siisjes ja praksus ja lõhnas kangeste.

Liine peši jalatit. Helerohelised, pehmed lehefeced läksiwad muidu nii kiireste tema sõrmede wahelt läbi. Aga täna peatas ta ifka jälle, tõstis kuulatades pead, ehk awas ukse ettetuppa. Ta ilus näo ke oli üsna nutune. „Kuhu ometi doktor jääb, ema — ta oli täna nii haruldajelt segane wäljaminek u eel — ma ei tea, ma kardan tema pärast wäga!“

Sellamal simapilgul awanes uks, õige kitsas praoke ainult, ja üks käsi mahlakannikeste kimbuga tuli nähtawale. „Rõemsaid Ülestõusmise pühi!“ kõlas hääl eestkojas.

„Jeesus!“ karjatas Liine. Siis seisis Franz Körber kõõgis ja naeris — nii imewabalt ja õnnelikult. Ja Liine seisis seal, nagu mahlakannikestesse peites, weripunane.

„Noh, weel midagi!“ häälitses proua Werich heatahtlifest. „Küüd on minul mu kõige parem tüff põlenud!“ Ja ta tõstis ettemaatlikult ühe musta „midagi“ wahutawa raswa jeeft wälja. Sellepärast ei wõinud ta ka näha, mis tema seljaga sündis, ja kui ta siis ümber pööras, ütles ta weel kord:

„Noh, weel midagi! Sellepärast oli ta täna pärastlõunat nii segane“ . . .

Aga mõlemad noored inimesed ei kuulnud midagi, nemad suudlesiwad ainult.

Pim — pamm! hõiskasiwad Ülestõusmise püha kellad. Pim — pamm!

III. 2. Põhmuspun.

Tasumine.

Grazia Deledda.

Oli umbes kella üheteistkümne aeg, kui wäike Sabina ärkas. Ema ei olnud enam tema kõrwal, ja ta oli täitsa üks pimedas suurel woodil.

Seda ei olnud waremalt kunagi juhtunud, ja Sabina löi kartma. „Mamma . . . mamma,“ hüüdis ta tasa, kuid wastust ei tulnud. Wäljas hulus põhjatuul, ja wihm peksis wastu wäikest akent. Teisel ajal oleks Sabina jälle uinunud, kuid nüüd hakkas tal hirm tuule metsikust hulumisest.

Ta tõusis woodis istukile ja hüüdis uueste ema, aga see ei wastanud. Siis otsustas Sabina emale kööki järele minna. Ta otsis pimedas oma riided üles, tõmbas nad kudagi selga ja hakkas kobades trepile wiivat ust otsima. Kuid üks oli lukustatud, ja see asjalugu hirmutas Sabinat nii, et ta jälle woodisse ronis, pea tekkis peitis ja nutma hakkas.

Korraga wälगतas tale meelde, et naabritoa esikust trepp wälja wiis, ja trepi all oli uks kööki. Ta astus teise tuppa, awas ukse ja läks kiwitreppi mööda alla, hoolimata wihmawalangust ja jäisest põhjatuulest, mis õues möllas.

Külmast ja hirmust wärisedes lipsas Sabina kiireste trepi alla, otsekohe köögiukse juure. Seegi oli lukus, kuid läbi suure prao nägi Sabina tuld koldes põlewat.

Ta istus maha ja hakkas läbi prao wahtima.

Wanaisa ja mõlemad onud olid kodus. Nad istusid kolde ääres, suured, tugewad, mustad; nende määrdunud, katkised ülikonnad kõnelesid elust, mis raske töös wenis, tumedais silmis wälkus wihane kirglik leek.

Sabina ema Simona, ilus noor naine Arabia tüüpusest näojoontega, istus põrandal, käed põlwe ümber. Sabina ei olnud teda weel iial nii mures ja kahwatuna näinud; kuigi ta alati kurwalt ja kahwatult käis, ta mustad silmad ei põlenud harilikult nii tumedalt ja ärewalt.

Mis aga kõige rohkem Sabinat huwitas ja waatama köitis, see oli wõera mehe kuju, kes ka kolde ääres istus, köitega kõwaste tooli külge köidetud. See tool seisis harilikult nurgas, keegi ei puutunud teda, ja Simona wahtis sagedaste wihaselts ta poole.

Sabina ei olnud weel kunagi seda inimest näinud, kuigi ta kohalise küla ülikonda kandis. Sabina waatles teda imestanult, arusaamatuses, kes ta wõis olla, miks ta öösel siin oli ja pealegi kinniköidetud.

See oli ilus mees, arwata neljakümne aastane, punakate kähärjuustega, heledate hallide silmadega ja toreda habemega, mis ta rinda kattis. Ta näol asus surmahirmu ilme, ja ta otsal hiilgasid suured higitilgad.

Sabina muidugi ei mõistnud kõike, mida nägi, kuid ta aimas, et seal, suitsunud köögis, mida kolde- ja küünlatuli walgustas, midagi haruldast ja saladuslikku sündis. Ja et ta endale kõike ei osanud seletada ja kartis koputada, siis seisis ta waikselt ja liigutamata, kortsus otsa ukseprao wastu surudes ja suuri halle silmi pärani lahti ajades, nii et nad tooli külge köidetud inimese silmadele nii sarnased olid.

Jäine tuul käis ta kehast läbi; lumi kattis ta jalgu ja kõike keha, mis külmast wärises.

„Elias, Elias!“ hüüdis Simona isa. „Sa kisedad asjata appi. Keegi ei tule siia, ja tormatab su hääle. Keegi ei tule! Sa pead surema, matal külge köidetud, millel sa igal õhtul istusid kümme aastat tagasi, sa nurjatu inimesel! Istusid igal õhtul, nagu mu tütre peigmees . . . Meie walwasime kümme aastat seda tooli, ta ootas sind, ja nüüd, kui ta sinu werest wärwitud, wiskame ta tulle . . .“

„Kaitse end,“ lausus Simona tumedalt. „Kui sa meile ühtki wabandust ei ütle oma alatu teo eest, saab sinu surm kõige karmim. Kaitse siis end. Otsi endale wabandus, ja kõik on ühe püsipauguga lõpetatud. Kui mitte — häda sulle!“

„Ja seda ütled sina,“ wastas Elias „sama naisterahwas, kes armastus ja headus ise näis.“

„Ma põlgan sind! Sa teotasid mind. Sina, kes sa mulle kõige armsam, mu elu olid, petsid mind, wiisid hukatusesse. Kannatused häwitasid minus wiimase inimliku tunde; ma põlgan sind ja mõtlen juba kümme aastat ainult tasumist. Ja mis on kõik hirm, mis sina, arg, täna öösel läbi elad, wõrreldes sellega, mis mina olen läbi elanud. Ma põlgan sind ja wiisin ise omaksed tasumise mõttele.“

„Tapke siis mind, kui see nii on,“ hüüdis Elias. „Ainult pidage meeles, et on südametunnistus ilmas . . . on Jumal!“

„Oma südametunnistuse ja oma Jumalaga saame isegi walmis,“ ütles üks Simona wendadest, metsiku, halastamata naeratusega, mis rea ta walgeid tugewaid metslooma-hambaid paljastas.

„Südametunnistus, Jumal!“ kordas Simona pilkawalt. „Aga kas sul oli südametunnistus? Kas mõtlesid sa Jumala peale?“

Elias lasi pea rinnale wajuda.

„Meie tütre nimel,“ ütles ta.

„Tähendab, sa tead, et mul tütar on?“

„Jah, ma tean, ja kui sa tahad, ma tunnistan ta omaks ja wõtan endaga. Ta saab aja jooksul rikkaks, sest et ma nüüd rikas olen, aga sellelt, teiselt, ei ole mul lapsi.“

„Kudas sa kõneled,“ lausus Pietro, teine wend. „Kas sa aru ei saanud, et sa siit ei elawalt ega

surnult wälja ei lähe.“ Ta silitas õrnalt püssi, mis ta põlwedel lamas, ja lisis karmi selgusega: „Tapan sind ise oma käega, mina, sinu endine sõber, kes sind sellesse majasse tõi, mis nüüd sinu pärast õnnetu ja teotatud.

Ma tapan sind ja matan maha, sa alatu, arg uss. Ja kellega on sul tegu, mis sa arwad? Meie perekond tasus alati tale osaksaanud haawamiste eest, aga sind luurasime juba kümme aastat kõigis kodukoha nurkades, mäelõhestikkudes ja lumistel harjadel, ja täna peseme wiimaks sinu werega selle pleki, mille sa meie nime peale oled surunud.“

„Simona, Simona,“ hüüdis wang, „meie tütreke!“

„Waiki, ära nimeta teda! Ta on alatuse laps, kuid puhas nagu lumi kõigekõrgemal mäeharjal. Sa teotad teda, kui ta nime nimetad, sest sa oled alatu lurjus. Sa ei tähenda tale midagi. Tema isa on Jumal! . . .“

„Sa ei armasta teda, kui sa teda armastaksid, siis jätaksid mind elusse!“

Nagu wälk sähwas noore naise tumedais silmis. „Ma armastan oma tüdarta üle kõige ilmas ja elan ainult tale. Kui teda minuga ei ole, langeb nagu maailm kokku, ja ma saan kõige õnnetuks naisterahwaks. Kas ma teda armastan? Mu tütreke! Mu waene wäike tütreke! Ütlen sulle weel, ära nimeta tema nime, sest kui teda meelde tuletatakse, wihkam ma sind meel tugewamalt, tahan weel rohkem kätte maksta. Ma ootan ega jõua ära oodata seda tundi, mil teada saan, et sind maha on maetud; wähemalt, kui tütar minult isa üle küsib, wõin ma punastamata wastata: ta on surnud.“

„Tähendab, on otsustatud!“ hüüdis Elias. „Tapke mind siis; näete, ma olen walmis. Ma ei ole arg, nagu arwate, ja kui ma oma lubadust ei täitnud, siis ei olnud see minu süü, waid juhtumine ja Jumala tahtmine! Tapke siis mind!“

Silmapilguks jäid kõik wait. Siis hakkas Simona uueste kõnelema: „Noh, siis seleta meile, miks sa minu maha jätsid kaheaastase palawa armastuse järele. Sa ei ole ju unustanud, et me pulmade wastu walmistasime, sest et mul laps pidi sündima. Sa sõitsid Vuorosse oma maatüki saaki müüma, ja mulle sõrmust ning laulatuse ülikonda ostma . . . Sa pidid wiie päewa pärast tagasi tulema ja jätsid mind nutma . . . Ja nüüd on kümme aastat mööda läinud, kümme meeletehte, wiha ja põlguse aastat ja ometi näib, nagu oleks see eila juhtunud . . . Sa ei tulnud tagasi, aga kuu aja pärast kuulsin ma, et sa ühe tütarlapsena Fronnist abiellu oled astunud . . . Kõnele siis! Kui sa endale wabanduse leiad, on kõik ühe püssipauguga lõpetatud, kui mitte, siis on niisama õige, kui see, et Jumal taewas on ja sina siin kinnikõidetud oled, — et me sind elawalt ära põletame.“

Wärin käis Eliase kehast läbi, kui ta kuulis, kudas Simona neid sõnu ütles. Kuid ta walitses enda üle ja lausus külmalt: „Ma ei karda kuuli ega tuld, kuid kõnelen teile ometi, kuidas lugu oli. See ei olnud minu süü, tõendan teile, waid Jumala tahtmine! Kuulake siis.“

Jah, on juba kümme aastat mööda läinud, kuid näib weel, nagu oleks see eile olnud. Ma sõitsin ära ja mõtlesin ainult sinust, meie tulewast elust, kuid Jumal seadis teisiti! Fonnisse, kuhu ma õöseks pidin jääma, et teisel hommikul Vuorosse sõita, jäi umbes kahe tunni tee, kui lund sadama hakkas. Ma ei pannud seda tähelegi, sest et igasuguse ilmaga olin harjunud, ja läksin jala oma hobuse kõrwal, kel raske koorem seljas, järsul teerajal mäelõhestikus. Tuul paiskas mulle lund wastu silmi, kattis sellega mu riided, koorma, hobuse, kõik.

Rada kadus täieste lume alla, kuid ma läksin ikka edasi, kindel, et wäga hästi teesihti tean. Tuul hulus metsikult mägedes, jõudis öö, aga lumesadu ei jäänud järele. Mitte ühtki elawat hinge ei tulnud meile wastu, meie olime täitsa ükski: mina, kes läbimärjaks saanud, ja mu hobune, kes waewalt jalgu jõudis tõsta. Ma hakkasin julgust kaotama teades, et olen ära eksinud, sest et Fonni ikka weel nähtawale ei tulnud. Enne lumesaju algust tuln ma ühest lambakarjase telgist mööda ja karjane soowitas mul tema juures ööd mööda saata, lumetormi ette kuulutades; ja nüüd, kui mul lootus kadunud Fonnisse jõuda, otsustasin ma lambakarjase juure tagasi pöörduda. Jala edasi minna ei suutnud ma mitte enam ja tahtsin hobuse selga istuda, kuid waene loom oli weel rohkem wäsinud kui mina; siis wõtsin ma raske koorma tema seljast ja wedasin selle kudagi puu alla, warjatud kohta, lootes seda sealt teisel päewal jälle leida. Selle järele istusin hobuse selga. „Noh, nüüd edasi,“ ütlesin oma waele loomale, „täna puhkame hästi wälja, aga homme oleme Fonnis.“ Mõne minuti pärast peatas hobune äkki, asjata sundisin ma teda, meelitasin, hakkasin wiimaks koguni peksma, ta ei liikunud paigast. Tuli waest looma ratsutitpidi enda järele wedada.

Missugune kohutaw öö! Tuul waikis, kuid lumesadu ei jäänud järele. Wäike, wärisew, kahwatu ehawalgus hoidis mind weel kuristikku kukkumise eest, kuid järk-järgult tumenes mu silmade ees, jalad ning kogu keha muutusid otsekui puupakuks, ja ühtki walguse kiirt, ühtki inimlikku häält ei kostnud ses öudses tühjuses!

Minust pahemal- ning paremalpool tõusid walged mäeharjad, tagapoolt ligines udu, aga minu ees aigutas kuristik; see ei olnud sugugi sama tee, mida mööda ma enne tuln, ühtki lambakarjase eluaset ei olnud näha, sest ma olin lõpulikult ära eksinud. Ja miks ma üleüldse tagasi pöörsin, nüüd oleksin, wõib olla, Fonnis olnud . . .

Jõud lahkus minust. Pärast pooletunnilist wäsitawat asjata rändamist tabas mind udu ja kattis mu eest lõpuliikult wiimase walgusekiire. Ma ei näinud enam midagi ja langesin jõuetult maha, end Jumala hooleks andes. Mu wiimane mõte oli Simonast! . . .“

Elias waikis silmapilguks, piinatud tolle kohutawa öö mälestustest; võib olla, wõrdles ta seda kohutawa ööga, mida praegu üle elas.

„Edasi,“ ütles Simona, ja ta häälekõla ei olnud enam nii teraw kui waremalt; ta silmad olid maha löödud ja karm ilme näolt kadunud. Elias märkas seda ja teda elustas lootus.

„Kui ma jälle ärkasin,“ jatkas ta, „oli täitsa walge. Ma lamasin soojal woodil, suures köögis, mille keskel kiwist koldes tuli põles. Rohkete igasuguste köögi- ja majapidamise riistade järele, mis seal olid, otsustasin ma, et jõukate inimeste majas elan. Üks tütarlaps talitas kolde juures. Ta kandis Fonni ülikonda, tähendab, ma olin Fonnis. Kudas olin ma siia saanud, kes päästis minu hukatusest? . . . Missugune wahe minu praeguse seisukorra ja selle wahel, mis öösel oli, lumise aseme wahel tumeda taewa all, surm seljataga, ia sooja woodi wahel, millel ma ärkasin, kõrwal kena tütarlaps, nähtawaste ootel, kunas ma meelemärgusele tõusen.“

„Jah, tõepoolest, ülikena tütarlaps; kui ta minu juure astus, mõtlesin, kas see nägemine ei ole. Temast kenamat ei olnud ma weel kunagi näinud.“

Simona silmad omandasid uueste tumeda metsiku helgi; ta mõistis, et kena Fonni tütarlaps seesama oli, kes kõik ta eluõnne warastas.

„Kudas tunned enda olewat“ küsis tütarlaps minult, „ja kudas on su nimi?“

„Aga sinu nimi,“ küsisin mina nõrgal häälel, „ja kus ma olen?“

„Minu majas; mind hüütakse Kosema P. Täna öösel leidis mu tööline kodu tulles sinu poolsurnuna lumest. Ta wõttis su enda wankrile ja tõi siia. Tead sa, et Fonnis oled? Pikkade asjata katsete järele läks täna hommikul korda sind meelemärgusele tuua, kuid siis tuli sulle palawik ja ma ei saanud teada, kust sa oled. Riiete järele otsustades oled sa A-st.“

Ma jutustasin tale kõik, kudas juhtus ja ei warjanud ka oma reisi sihti ega eelseiswat laulatust Simonaga.

Saapani haigemajas.

„Sa oled wist õige waene, kui sul tarwis oli nii pikka reisi teha, et sõrmust osta,“ ütles Kosema kaastundlikult oma suurte mustade silmadega minu otsa waadates.

„Ei,“ wastasin mina, „ma ei ole sugugi nii waene! Mul on maatükk kastanjatega, mis igal sügisel head saaki annawad, mul on kaks tugewat töökätt. Peale selle on mul wanker, härjad, hobune, maja . . . Ei, ma ei ole sugugi waene, ja Simona toob ka midagi kaasa.“

Nii awalikult lobisesime, nagu oleksime juba ammu tuttawad. Kosema jutustas mulle, et ta waenelaps on, et tal suur mõis on ja et ta nüüd, mil ta hoolekandja surnud, kõike ise walitseb. Tal on teenijatüdruk, kaks töölist, maja, suur aed ja palju karja.

Kui ma üles tõusta tahtsin, ei lubanud ta, üteldes, et tohter, keda öösel kutsutud, mul ära keelanud edasi sõita ja woodist üles tõusta. Warsti tuli palawik tagasi, ja ma wisklesin terve nädala elu ja surma wahel. Kui ma jälle meelemärgusele tuln, palusin Kosemat Simonale rahustamiseks teatada, miks ma ära olen. Kosema ütles kõige peale „ja“ ning wannutas mind ainult mitte rahutuks saada. Ma mõtlesin kogu aja Simona peale, kuid mu silmad waatlesid ülikena Kosemat, kes köögis kõndis ja sagedaste mu woodi üle kumardas. Ta pani oma jaheda käe mu kuumale otsaesisele ja walwas mu juures ööde kaupa.

See armatsew hoolitsemine äratas minus palawat tänutunnet, aga ühtlasi wõerastust selle üle, et Simona nii ükskõikne oli ja endast millegagi teada ei annud sel ajal, kui ma surmale nii lähedal olin.

Nädala pärast sain ma paremaks. ja tohter ütles, et tulewal nädalal oma kodukülasse tagasi wõin minna.

Ühel ööl kuulsin ma, kudas kooigiuks tasa awanes. Koldes õõguwa waewalise tule walgel näis mulle, et sissetuleja teenijatüdruk Penna oli. Ma tõgin, nagu magaksin, ja walwasin kõige järele poolkinniste silmadega. Ei, seè ei olnud Penna, waid Kosema. Ta lähenes mu woodile ja waatles mind kaua. Korruga kumardas ta ja suudles mind. Ma tuksatasin, aga tema läks tasa eemale ja istus kolde äärde, pead kätele wajuda lastes. Mulle näis, et ta nutab . . . Mis see tähendab, kas ta tõeste mind armastama on hakanud nii ruttu, mind, wõerast inimest, pealegi teise peigmeest? Teisel päewal tuli ta kahwatuna, punaste silmadega, kuid ma ei lausunud sõnagi, ja kui ta kõögist wälja läks, tõusin ma üles, panin enda riidesse, ja kui ta uueste tuli, ütlesin tale, et tahan ära sõita.

„Sa räägid tõtt,“ wastas ta külmalt. „Me oleme sinuga nii halwaste ümber käinud, et sa ei jõua ära oodata, kunas kodu saad.“

„Jumal hoidku,“ hüüdsin mina. „Teie tegite rohkem kui ma seda wäärt olen. Teie päästsite mu elu, ja ma ei unusta seda iialgi. Ma aga ei taha teile tüliks olla. Kas sa tõeste minust nii halwaste mõtled? Ma ei tea, kudas sulle oma tänu awaldada. Wõid minult nõuda, mis iganes tahad, ma täidan kõik.“

Waewalt olin need sõnad lausunud, kui neid juba kahetsesin; ma nägin, et Kosema silmisrõemus tuluke sähwatas. „Siis jää siia, kuni sa täieste oled paranenud,“ ütles ta. Ja ma jäin, kuid ei olnud sugugi rahulik — kartsin, et lõpulikult järele annan. Asjata mõtlesin ma Simona, tema seisukorra, oma püha lubaduse peale . . . minu ees seisis Kosema oma naeratustega, ilusate pilkudega — Kosema, kellele ma palju tänu wõlgnesin, kes mind õõseti suudlema tuli.

Et sellele lõppu teha, haarasin kord ta käest kinni ja küsisin waljult: „Kosema, mis see tähendab?“ Ta langes põlwili, kattis näo kätega ja sosistas: „Ma armastan sind.“

Ma kokkusin, kuid wastasin tale kohe: „Sa tead, et ma abielus olen.“

„See ei ole tõsi. Ma tean kõik. Tean, et sa kihlatud oled, samuti seda, mis kogu küla kõneleb: sa ei ole tema ainus armuke.“

„Kosema,“ hüüdsin ma. „Ära peksa keelt tema peale!“

„Ma kõnelen seda, mida olen kuulnud.“

Ma nõudsin seletust, ja ta jutustas nii palju, et mulle selgus, et Simona mind on petnud.“

„Nurjatu!“ hüüdis Simona. Kuid ta wend naeratas umbusklikult Eliase sõnade peale ja lisas: „Kõnele lühemalt.“

„Hea. Ma uskusin teda, jäin sinna, ja kahe päewa pärast tuli preester ning kihlas meid salaja. Kolme nädala pärast olin ma Kosemaga lõpulikult ühendatud, ja kui ma wiimaks aru sain, et kõik see, mis Simona kohta öeldud, keelepeks on, — oli juba hilja.“

„Kes wastutab aga, et kogu see lugu ainult muinasjutt ei ole?“ hüüdis Tanu, Simona wend.

Eliase pea wajus alla; kõik ta lootused kadusid nagu suits. Oma kohtunikude nägudelt luges ta otsuse enda kohta.

„See on tõsi,“ lausus ta, „keegi ei wõi mind õigeks mõista . . .“ Ta waatas Simona peale, kuid see pööras näo kõrwale. Kui Simona tahakski, ta ei wõiks teda enam päästa.

„Sa pead surema,“ lausus isa.

Eliase saatus oli otsustatud, ta ei lahku elusana siit majast, kus ta kümne aasta eest nii õnnelik oli, aga kuhu ta wiimaks teotust tõi. Maja-rahwale oli see nüüd elu ja surma küsimus. Kui nad tema wabaks lasewad, siis maksab ta, rikas ning mõjukas, nagu ta nüüd on, neile selle hirmsa öö eest kahtlemata kätte. Tähendab, ta peab surema.

Neis karmides südames ei olnud hirmu ega kahetsust. Nende Jumal oli wiha, nende usk — kättetasumine. Sellesama kolde ääres wandusid nad endile osaksaanud haawamist werega puhtaks pesta ja nüüd, paljude aastate järele, oli oodatud tund tulnud.

„Mine ära!“ ütles Pietro Simonale.

„Ei, ma jään lõpuni,“ wastas noor naine kindlal häälel.

Pietro tõstis püssi . . . sihtis Eliase pihta; kui ta aga kukke tahtis langeda lasta, kostis lukus ukse taga lühike teraw koputus.

Nad waatasid hirmunult üksteise otsa; Pietro lasi püssi langeda. Minu pidi see tähendama? Nende järele oli nähtawaste luuratud.

Kuid Simona hüppas üles meeleheitliku hüüdega: „Sabina, Sabina!“ Ta tormas ukse juure ja awas selle.

Läwe all lamas liikumata tütarlaps.

„Mu lapsuke, Sabina!“ karjus Simona, tõstis ta kätele ja kandis kolde juure. Kui ta tütre moondunud, kinnissilmadega nägu nägi, mõtles ta, et laps surnud on. Ta rebis lapsel märjad riided ümbert, katsus ta külmanud liikmeid soendada ja suudles teda, kramplikult nuttes, õrnade suudlustega.

Tanu ja Pietro waatasid abitult üksteise otsa. Muidugi, laps oli kõik kuulnud ning näinud; mis nüüd teha? . . .

Elias waatas waikides ja meeleheitel oma lapse peale. Ah, kas ta tõeste surnud on?

Wana Zio Tottoi naeratas kibedalt; ta tõendas endale: see on Jssanda käsi, mis neid karistab

wõi vähemalt hoiatab, ja ta süda sai korraga kergeks. Ta wõttis Sabina ema põlwedelt ja andis Tanu kätte. „Wii ta üles woodisse,“ käskis Zio, „aga sina, Pietro, jookse ruttu arsti järele.“

„Jsa?“ hüüdis noormees, Eliase peale tähendades, kuna Tanu last üles wiis ja Simona talle walgust näitas.

„Mine,“ lausus isa: „mine, ütlen sulle, midagi halba ei sünni.“

Jsa sõnu uskudes pani Pietro püssi seina najale ja läks wälja.

Siis astus Zio Tottoi ukse juure.

„Simona, Simona,“ hüüdis ta, „tule siia.“

Noor naisterahwas ilmus kohe.

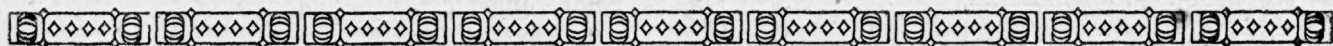
„Simona,“ ütles isa waikselt ja tõsiselt. „Jumal nägi kõik. See on Jumala käsi . . . Simona!“

Simona mõistis; ta seisis liikumata, kiwistanult ja ei pöörnud silmi Eliase pealt; ta suured põlewad silmad kõneldid seesmisest wõitlusest.

„See on Jumala käsi,“ kordas wanamees.

Siis lähenes Simona Eliasele, päästis kõied lahti, wõttis ta käe kõrwale, wiis õue, awas wana wärawa ja lükkas ta sealt wälja. „Mine,“ ütles ta, „ja mõtle oma tütre peale! . . .“

Ja Simona seisis seni wärawal, kuni Eliase sammude kaja kaugusesse kadus.

Setu „lindamisemastin.“

Rahvajutt. D. Gr.

Uhel külmal weebruarikuu pühapäewal 1916 sõitis setu Pedra Logowa oma poja Wasfiga Urwaste mäest üles, parajaste kui kirikutellasi helistati. Jutukas Wasja ei lastnud wanalmehel terve tee Antslast kuni Urwasteni rahu, seleta ühte ja jutusta teist. Mäe alla jõudes, mis nüüd omast wanaft kõrgusest maastasta abil palju on kaotanud, hakkas poisj jällegi wadistama, ehk küll wanamees Alafõrtši kohal kätatanud oli: „Piä joh ütš kõrd tann lõwwa — näe ristiinimeši kutsutas kelläga kerkohe ja temä lobijas!“ Poisj oli tüff aega wait, siis aga ei jõudnud ta oma imestust kõrge mäe kohta tagasi pidada:

„A täädä, to om küll forge mägi!“

„Lõwwah finni!“

„A täädä, kas to om to Hurwaste mägi, kost jul kõrd walgõ potakuurmaga lahkma läts!“

„A mis sul asja!“

„No to oll ifs kena lugu küll, kui walgõ puultemäkke jäi ja peräst ta mudkui enne kõrwaligut kui manu saiet ja pillapota kõdõge wantriga mäe all purus!“

Setu ohlas.

„Jah, Wasfi, kui sina kõrd tan käit et hobõne peri mäke lahkma ei lää! To oll mul tuufõrd huma 100 kanti kaho! Ma lartse peris walgõ man kui ta tošso Alafõrtši riiall wälla wislas. Wantri oll ta nii ärr pörodanu, et tõst inämpelo asja es saa!“

„A täädä, mis kirka tan humad.“

„Hum lutri kirka, Urwasteh kirka!“

„Kas sieh olet käinu kah!“

„Ütskõrd käüsi!“

„Kas palju lauli ilusteh?“

„Meil no mõne päpi! Üts tõrdo seheh rüüf, walge kateharolise rööwa lõwwa all mutkui ripnesi!“

„A täädä, läame kaema!“

„Ah, ei lää. Kui tan põlwili lastas, siis ei tohiti enne üles tõsta, kui tu jäts tõrdo ihest kõrgätas — aamen! Nii oll tuufõrd: tahtse wällä tulla, häda juba käen, a tema ei anna käsku, ja ütski ei liiguta kõrwagi, ka ma julge es liigutada, ehk pist jäts kurjast kärkma. Mi kerfui ifs tõset üles konas tahat ja läät wälja konas tahat, a siin ei tohi!“

„Sa ütlit kõrd,“ peris Wasja edasi, „et sääf kerfõh om eriale — jelläta, miatse na omma?“

„A ta om kui garmonik, aga lõõts seeh pool. A torofit om suur kact, mis kerfo lakke küünis, täus, A egast torofit lätt oma traat wälla walgõ ja musta keelteh külge ja keelte iih istus näide kõstre ja lõõtja jõff psalomtsif; sõs kui kõstri näide külte pääle lits, pistawä erilätoro müramä, nii et kerfo lakõ taht päält ärr wiia. Ja sõs, inimese ei mõista muud, kui wahtwa aabatsifit noid sõnnu ja röödwa eritã torrega üteh, nii et pane kõrwa finni.“

„A täädä, wii miu ka kaimä!“

„Mis jä wiil ei taha — meil närtso korjada, wiidã tan wõirah kerikõh aig ilmaasjandõ ärr ja ei tohi kah minna — kui mi papp kotoh teeda saa, om pörõgo hädä!“

Warsti jõudis Pedra Wasfiga mäele ja siit läts sõit edasi külast külla ja talust tallu. Wahe-tati kausikeste wastu narusi, wana raua raasufesi, kaeluiseid, klaasitükka ja pudelid — üleüldse kõife wana krämpsu. Ohtu eel mindi ühest wäiksest mõistast läbi.

„Ei täädä, küfü, kas mi saa siija üümaia, uni tüküs pääle!“

„Oh sa rummal poig, kas tan mõni mõisnif wõtt oma manu magama. Nastat 20 tagasi, kui ma wiil tsurã olli, lätsi taht oma walgõga läbi, tulli õtang, nii olli wäjunü, et juu kiff üttelugu hammuli. Mõtli, lää õige siia jätsa tare mõnu ja

küü üümaiä. Vätsi, kolisti ja kobilisti — usje kinni. Tulli tan akna taade, kae — säkjä tsäilawwan ja mundkui tõstwa tsäitjaskat suu wuirde — jakuska kõrwal, miä film ei ole nännu. Mina koputi! Hei, aus hirr ja prow, andke üümaiä! — a kui sis üits ärr üles karas ja ussest wälla juusf nii nafas rüükmä: Neeru-Kaarü — wajs, wajs, wajs! Ma mõtli, et nu Neeru-Kaarü humma tsuräse, kiä mul hobest awitawa walla wõtta, a wõta näpust, kaitz suurt weere-koira, nii juure kui Tagandtja Hödda katdaastatse wasjka, ja neo tulli õkwa joošten miu poole. Ma sai aru, kuis asjalugu oll, nii naasi pagema, a nii Neeru-Kaarü mu tastaotjast kinni. . .“

Wassfi hakkas naerma.

„Mis ja tõse hätah naarahtat — kai, kas sul hum hää, kui kaitz werepinni purema ja su juuwä tahtwa? — Kui ma huma kuurma manu sai, sõs oll tagumine ots kui tsirgel tjaet, kui tsirgel tjaet. Es saa ämp aru ei otjah, mis minu naht wai lamba naht oll, sest mul oll lambanahka pükki jalah! Ja kui wallus wiil, just kui tuli kõrwet taka otjah, nii et ruttu walgõle pääle karassi ja sis tuhknai!“

Setu õhtas ja andis hobusele piitsa.

Nad waiõisid, tüff aega, ei olnud muud kuulda, kui ree kiiga-kääga käimist ja piitsa wuhinat.

Jälle mindi ühest wäiksest mõisast läbi — see oli Drepää kihelkonnas.

„A, Wassfi, tan mõisjah oll mul wiil õnne!“

„A, täädä, mis oll!“

„A polutjil tengi!“

„Kas kausse wai pilla müüsit, wai siipi andset!“

„A wot oll lugu. Mul oll tuufõrd ää tõkadi waat pääl, nii mõisnifa iks tarwid, hobesjelendsele ja sedutgile tõkätit. Vätsi mõisa ja käräti härrale, kes prowwaga trepi pääl waht: Ei, hirr, kas wõtat tõkätät! Tema tull alla, pikk piits peoh ja üteli: „Lüü waadi ots sisse!“ Ei wõi hirr, ütli ma, maha juusf. Lüü sisse! — käräti ta, muidu saat! — es näüt mul piitsa. Es ole midagi tetä, ma wõtse sõs kiwi ja kopse waadiõtsa sisse. Küll oll halleh, kui tõkät wenni kui kõüds kui kõüds, a mis tetä, muidu nülq ceprb miu naha. Sis käräti jäts: Lüü õnne ots sisse! Ma lei! A sis kõigudi piitsa ja kärädi mulle: Tükü läbi! Mis ja tahat tetä — wastne särk jälal, käisi üitsainu kõrd tõsega kerikuh, a tema kärätäh jälle: tükü läbi! Muudkui tükse waadist läbi — a kos sis särk tõkatist tsilkse ja miu filmä tsilkse wett, es saa pühki kah, kae oll tõkitiga kuuh. Hirr ja prowwa naari nii kui hulluh, kui ma tükse ja kui ma ikse. A kui sõs hirr kae tasku pist — ma mõtli — wolmbre tõmbas ja laß miu maha, tegi joba ristimärgise ette — a timä tõmmas taskust wälla rahakoti ja kärgäti: Tii kae puhtas. Ma hõõri wasta kuurmat. A, ei poogu, küll sis luges werewit ja finitsit ja ütõ kuldtükü kah pist peiu. Too oll wiil õnn — sõs lätsi Mustakule Krumbergi puuti — tu kaubel sääl Ehfelbürgi kõrwal üle truubi tõsel puul — ja sõs

osti kats waati kõrraga ja kasti kirjut siipi Saks-Matji käest. Di, tu oll hüwa aig. . . Wa Ehfelbürgi käest wõti weel finikiwi ja liikwat kah. Tol oll tuufõrd hää pudeli täus.“

Jälle sõideti tüff aega waiõides. Hakkas juba hämarutama. Wassfi jäi suituma. „Poijs, ärr jää unitses!“ ütles wanamees ja tõukas talle külge.

Poijs tegi silmad lahti: „A, täädä, ma näi und!“

„Mis ja sõs nägit?“

„A taiwa all olla lindamisemastin ja mia istõ sääl sieh!“

„Monos poijs, ärr lennago kõrgehe, kufut maha, murrat kaala!“

„A täädä, kuule, kuule — parõlla om plärinät kuulda!“

„Ärr ai lorri!“

„Humm, humm — küllõ tõsõ kõrwaga, kaska-kræ tõjal pääl!“

Täädä kuulas.

„Om küll ta lendwamastina plarrin, mia ma Pihkwah kuuli. Sääl oll miu oma wäe mastinit mitu — a kui siin, sis om germantjü!“

„Plarin lät suurembas — ei täädä, kai, mis sääl pilwe all liigus!“

„Ta hum wares! Hoia suu kinni, wiimati zilgotap paha asja alla!“

„Hei, to ei ole joht wares, to om lendwamastin — näe, näe kui lät! Ütel tan. Ko kolsa utsütel — kui humasi kõrgell, õs om wäikõ nähtah!“

Nad jõudsid talu juure, mille akendest hele tuluke paistis. Plarin läks suuremaks.

„Hõi Wassfi, wõta ohja — ma läe sisse ja ütli et Saksja lendwamastin om, kui kinni saame, sõs omme tuhat, — Pstruu, pagan — wai edesi taht lahku!“

Setu andis ohjad poja kätte ja jooksis suure rutuga sisse. Talutuba oli inimesi täis, mis nad seal tegid, sest ei saanud setu aru, ega küsinud ka selle järele, waid karjus:

„Hei, talorahwas, tulge wällä ilma imet kaima — lendwamastin taiwah all!“

Seesolejad tulid ribinal-rabinal wälja: „Kus, kus masin?“

„Näe tan pilwe weere takah, näe must täpp — kui ma Wassiga sõidi, sõs zilgot ütte pommi alla!“

„Kurati, kus ta om?“ nõudis sulane Hans, „sääl ei ole midagi nähä!“

„A kuulet, kui kõõbisjes — kõõp — kõõp — kõõp! Ropp — ropp — ropp!“

„Mis? Kõõbisjes?“

„Kõõbisjes jah — noh kos ti kõrwa kurtih um, kui ei kuule! Ma wanamiis ja kuule!“

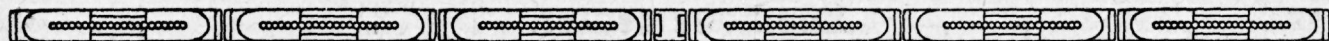
„Setu, keda sa hullutat! Kurati, tõmban sulle malgaga!“ ütles sulane Hans ja astus setule ligemale, suur oosik pihus, mis ta aoriida seest oli wõtnud.

„Mia ma tan hullata — lindlemisemastin oll, uma filmaga näi ja Wassfi näi!“

„Hans, ära loõ! Hans ära loõ!“ keelasid naised.

Donau jõesel kevadel.

Nüüd tuli peremees setu juure: „Kuule setu — mis klabises? Kas see, mis praegugi veel!”

„Mujah tan — kuulete nüüd eis, et lindlemisemasin!”

„Oh sa rumal setu küll! Meie julane Jüri tahtse oma linanatuldest täamba läbi rabata, sest ommen lähwa obeese kerkupuid wedama. Kas kuulete, ristserahwas, setu om meie linamafina rabinat lennumafinas pidanu!”

„Aga taewa all oll — ma eis näk ja poig näk!”

„Anname naha pääle!” ütles Hans ja tuli jälle oosikuga ligemale; „tema, sunniku, pärast jäi minu tütre ristimine poolele — kes tiiäp, kas nimi sai nüüd ära wõi eis!”

„Sa taiwane aig, nimi jäi panemata jah!” karjusid naised lähiegi. „Lähme sisse! Kos koolmeistre?”

Kõik läksid kolinal sisse. Setu katjus kui ruttu hobusele pääle sai ja ütles pojale:

„Keeruta piitsa — ma wõta ohja! Laseme käwra, muidu wõtawa miu ja siu ja ruuna tosku wälla! Kost jälle tõist saia!”

„Mis tan oll hädä?”

„A ristse oll ja paadta luff parajaha, kui ma ütli: Tulge wällä lindamise mastinat kaima! A siss tulli kõik wälla, ja muud midagi ole õs kui linaroobits käwra — klõpa, klõpa, klõpa — rihe all — kos wärjeh finni oll pant! Anne piitsa, muidu wõtwa wiil naha maha!”

Setu kadus kõige oma koormaga õhtu ämarusesse.

* * *

Aga jellega ei olnud veel lugu otfas. Koolmeister, kes julase Hansu tütrekest ristis, ütles, et

ta nime ära on pannud, naised aga karjuma: „Kas nüüd hull lugu ei ole — nii jääp laits paganas!“

„Jah, üks nimi sai!“ tõendas Hans. „Parajaste ütlesid „Hilda“ ja tõstsid wett!“

„Jah, jah — Eufrosine-Karoliine-Weeronika pidi ka olema,“ tõendas ema, kes veel nurgawoodis poolhaige oli.

Ra kaks naiswaderit, kohalik talutütar Hilda ja tüdruk Wiin, ei olnud sellega rahul, et üks nimi sai. „Olgu Eufrosine-Karoliine-Weeronika ära pantu — neid om ema esi kalendrist wälla otsinu, muidu jääb minu nimi ütjinda ja seda ma ei taha.“

„Mis ma olen ristinu, seda ole ma ristinu!“ ütles kooliõpetaja ja hakkas oma asju kofku wõtma,

Uga lõpukõne ja laul om wiil pidamata,“ käärtas Hans. „Sa ei tohi koheki minna, muidu ei ole ristimine tärowelik — ma lää õpetajale kaibama!“

„Olgu lõpukõne ja laul — aga niipalju nimesil!“ „Kui ja me kästu ei täida, siis om sul kewäja kell kümme!“ karjus keegi wihase näoga wana naine, keda woodislamaja rahustas: „Tädi, tädi, jäta nüüd, küll ta rist!“

Ra peremees arwas — mis pooleli, tu pooleli, tarwis lõpetada.

Waesel kooliõpetajal ei aitanud muud, kui pidi „Eufrosine-Karoliine-Weeronika“ ära ütleva ja selle jaoks weel kord tõstma. Kui talitus tehtud oli, soowiti Hilda-Eufrosine-Karoliine-Weeronika isale ja emale õnne ja siis tuletas kofhe Hans meelde: „Nüüd lääme setu nahka nülgima!“

Peremees ütles: „Jäta pääle järgi, wai tema tiid, mis klapiin see om — meie Jüri om süüdi, et ta pühapäiwa rikk!“

„Ei, nahk maha, tuht pääle!“ karjus Hans. „Mina ta sunniku wiil oppa!“

Kui nad wälja said, oli plats puhas.

„Järgi sõita, järgi sõita waja!“ ütles Hans ja tormas rehe alla, et Jüri rabamisemasinat kinni panna ja hobust eest ära wõtta.

„Kas sa hullus oled lännu!“ karjus Jüri. „Mina ohest ei anna, enne kui lina aetu om!“

„Sina piat andma — see tulli kõik sellepärast, et sa rabasid siin!“

„Mis tulli?“

„Noh, see setu kuriwaim!“

„Mis setu?“

„Tema arwas sinu masina plarinat lennumasinas ja esit meie ristmise!“

„Kuis?“

„Tulli keft ristmist, parasjagu nime panemise ja wii tõstmise aigu sisse ja hõigas: Tulge wälla lennumastinat kaima!“

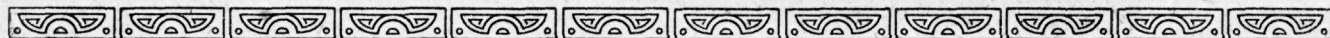
Jüri hakkas suure häälega naerma, näpjas ruunale piitsaga ja lastis jälle rahulikult linapihu rabajate alla.

„Jäta, sunnik, seisma!“

„Ei jäta! Kes teil kästje wälla joošta. Esi olete setust rumalamba. Kas meil mõni lennumasinat om nännu — see olgu Riian — lugege omete, puulõgeda, Postilehest, et säääl ega päiw aeruplaan külän käiwa. Mis na pagana meil otfiwa — na ei jõwra tühja, nee saksa raipe, siia lennatagi, ei igawelgi!“

Ja teised pidid sellega rahule jääma ja sisse ristseid pidama minema, kus rõemjalt söödi, joodi ja setu rumalust naerdi.

Jüri aga rabas linu kuni poole õõni edasi ja naeris wabel suure häälega, et tema rabamisemasinat lennumasinaiks peeti.

Zoomade teater.

Richard Charles.

Esimene etteaste.

Flamingo lehwitas nagu harilikult omi punaseid, wärisewaid tiibu wäikse järwekese kaldal, mis kui peegel roheline sammetrohu wahel, ja lendas siis ühe eukaliptuse oksale, et paremine näha teateretendust, wõi õigem, et näha Europa kulturi wiimaseid saadusi.

Tiiger heitis pitali, weripunase keelega oma kasukat pestes, nagu kirju kass, ja waatas oma westiste filmadega igatsewalt arena poole. Ta kõht oli tühi ja ta unustas oma igawese edenemise-teeõnna.

Raugel karjus jaanalind kui hulguw koer, aga lõwi lähenes kuninglikkude sammudega „Ioshele“, kuna äikene teda oma roosakate helgikonfettidega üle puistas, nii et lõwi punakas karw kui werde kaste- tud näis.

Siis kuuldus kõue kõrgatus. See oli märgu- anne, et ebendus pidi algama. Sellele kõrgatusele järgnes kaugele tuhandete elajate kisa ja pudenes kui tolm. Siis ilmusid kõikilaadi elajad „arena“ ümber; iga sihwlooma sihwad wälkusid äikese walgulsel kui kaks särawat mõeka.

Arena tagumisest küljest, kubu olid asetatud loomade-inimeste puurid, töid kolm tiigert, kelle filmad särasid kui weripunased tulukesed, oma keskel ühe kõhuka isanda nähtawale.

Suur, pikkade karwadega ahw ilmus nende järele ja alustas:

„Austatud publikum! Mul on teile au esitada inimest, keda meie agentidel suurte raskustega korda läks kinni püüda. Seda inimest saame näha tema raskemate ja suurepäralisemate kunstükkidega, mida

ta laugel põhjamaal õppinud on. Ta on nõndanimetatud „külmasauna pidaja“. Ta teeb wigurisi, millega ainult saunamees toime saab. Ta peab sauna kord nädalas ja võtab kapaäie kuuma wee eest üks rubla, wiha eest wiiskümmend kopikat, waba koha eest lawal wiiskümmend kopikat jne. jne. Uga lõpuks, kui inimene on sauna ära külmanud, siis nõuab wiiskümmend kopikat iga saunasolija käest selle eest, et ta luba annab neile furnit ära koristada. Nii on siis tema spetsialiteet see, et ta saunatulijaid rahast mõistab puhataks pesta ja alafasa jaunahinda kergitada, kuna tal wiisiks on surmahädas karjuda: „Puud maksawad palju! Wihad maksawad palju!“

Ahw peatas, löi siis saunapidajale sabaga wastu nina, kuna saunapidaja karjus:

„Kõik on kerkinud sada, kaks sada protsenti, saunaskäigu hinnad aga mitte. Meie sureme, kui hinda ei kergita ja ühifuse ei ajuta... Mustatud publikum! Seega teatan, et olen jällegi weidi hinda kergitanud, — ainult wiiskümmend kopikat.“

Nüüd toodi suur ahi ja saunapidaja hakkas omi kunsttülka näitama: ta küttis ahju ühe aluga soojaks ja lasti ühe pühwlihärja, keda lawale kutsus, wingu minekta.

Sellepeale tähendas saunapidaja:

„Kui tal nüüd kuum ei ole, siis sõõn wihad ära.“

Kui härg toibus, katsus ta et saunast minema sai.

„Küll on palaw!“ mõirgas ta.

Saunapidaja etteaste lõpes: elewandid tam-musid oma waadijameduste jalgadega ühes paiklas nii et maa mürtsus, ja lõwid lõid plaksjades sabadega wastu selga.

Lõpuks anti saunapidajale, nagu tuluõhtu pidajale näitlejale, palmiokestest pärg.

Nüüd ajasid tügrid saunapidaja oma puuri; kardetaw oli sarnast inimest loomade juure jätta: ta wõiks fogu tropikamaa nõnda palawaks küta, et elu seal kärwab.

Teine etteaste.

Arenale astus paks, punaste põskedega mees. Ta nägu awaldas toorust ja tal oli hakk-kirwes käes, millega ta ähwardawalt wibutas. Ahw hoidis end temast aupallikus lauguses; ta kartis oma saba eest.

„Waadake,“ ütles ahw, „see on inimene-lihunik.“

Ta on kõige kardetawam elufas, keda ma kunagi teile esitanud olen. Selle asemel, et loomade seljast nahka wõtta ja nende liha inimestele müüa, tahab ta lihatarwitajate nahka nülgiida. Selle asemel, et inimestele müüa lamba-, härja-, lehma- ja sea liha, püüab ta meie majasõprade, s. o. koerte ja kasside liha neile kaela määrida. Et tema ifamaale ka palju hiinlasi on rändanud, kes mädanenud liha maius-asjaks peawad, siis peidab ta liha rahuliku südamega seniks ära, kuni liha wanaks on mädanenud, s. o.

Suuglise ajalehtede sõjafirjasaatjad teel eelliini poole.

nõnda kauaks, kui liha hinnad on kerkinud. Ta algab harilikult oma tegewust kufagil alewis, wäikses pookeses, mille sildi peale seapea on maalitud; müdugi mõista, et ta ise selle pildi algkujutaja on olnud.“

Ahw peatas, pööras lihuniku poole ja küsis:

„Lubage mulle nael liha!“

„Nüüd on kauplused ainult paar korda nädalas awatud,“ wastas lihunik, „sellepärast ei ole mul ostjate rohke tõttu aega naelawiihi liha müüa. Nüüd wõite liha puudawiihi osta, vähem-ei saa.“

„Uga mis jaoks siis üleüldse „lihapaast“ on sisse seatud,“ küsis ahw, „kui te vähem kui puud ei müü?“

„Lihapaast on selleks sisse seatud,“ seletas lihunik, „et ma rohkem müüa wõiksin, aga mitte selleks, et te vähem osta saaks. Neli päewa nädalas ostame liha ülesse, järgmised päewad müüme. Kui me naelawiihi hakkaksime müüma, siis peaksim neli päewa müüma ja järgmised päewad üles ostma. Ülesostmise päewal tuleb aga raha anda, kuna müümise päewal raha sisse tuleb. Teil on ju arusaadaw, et raha sissetuleku-päew palju kasulikum on kui wäljaandmise-päew; nii peab seda siis ka kasulikult tarwitama.“

Ahw tegi kurwa näo, närvis oma saba otja ja ütles:

„Selle mehega ei ole midagi teha... Ma pakun kolm rubla naelast, ehk saaksin siis ühe naela... Kas olete nõus, lihakuningas?“

Lihunik lurgas kui wäik ahwi sabast kinni ja tõstis hakk-kirwe löömiseks.

„Kas hindate oma saba kolme rubla alla?“

„Mis,“ karjus ahw, „te tahate minu oma liha mulle müüa?“

„Miks mitte!“ seletas lihunik: „Waadake, inimesed tahawad liha ja maksawad raha, aga kui nad

raha maksavad, siis ütlevad nad, et raha nende liha, veri ja waew on. Mul praegu liha ei ole, aga ma lõikan teie saba ära, see on teie liha ja veri ja sellega olen ma nõus, kui teie seda mulle raha asemel annate. Aga kui te mulle juba raha olete annud, siis annan ma teile ka liha, teie oma saba, tagasi, ja teie võite teda ära süüa. Nii wõin ma siin müüa ja teie võite osta. Aga kasust jään ma seekord ilma."

Ja lihunik, kes mõtles, et ta leti taga on, tõstis kirwe uueste.

Ahw tõmbas saba jalgade wahela ja käsks tiigreid inimese puuri toimetada. Aga tee peal ütles lihunik:

"Nii teeb ainult ahw, aga mitte inimene. Inimene lasseb heameelega oma küljest tüki maha raiuda, seda waewa ja were osa, mida ta rahaks nimetab, et teise liha vastu ümber wahetada. Ja pea asi on see, et ma äraltõmmise ja wahetamise tasuks seda raswa saan, mida "kasuks" nimetatakse. Võpuks ostan omale majad ja olen "kapitalist".

Kolmas etteaste.

Sabaga teed näidates, ajas ahw hulga inimesi arenale. Need olid wäikesed, arglikud inimesed; nad olid halwaste riides ja neil olid käetoidid ühes pinkidega kaasas, mida nad ritta seadsid, kuna wiimaks wäsinult ja jõuetult nende peale langesid.

Ahw alustas:

"Need on wäheeseosa etendajad, nagu näituseks "Estonias" operetifeltskonna koorilauljad. Nad on seltskonna armastajad, mille tõttu neid alati hulgaauka wõib näha. Nad laulawad harilikult nii: "Mulle on majaperemees neljakümne naelase tšheki asemel poole naelase andnud. . . Ma ei ole kusagil osaiühisuse liige. . . Mul oleks praegu waja ämmaemanda juure minna, aga nüüd pean siin sünnitama. . ." Nad kuuluwad alamate kihide hulka, kel kiire taga, aga nad on harjunud ootama ja kannatama, sest neile õpetatakse, et waeste ja kannatlikkude pärast olla taewariid."

"Nüüd aga," kõneleja pööras end inimeste poole, "näidake meie oma huwitawamaid numrid."

Inimesed seadsid end korralikult ritta; mõned istusid "toolidele ja hakkasid tükuma;

mõned sõid ja jõi; mõned suudlesid teineteist jne. jne. jne.

See oli igaw etendus. Sabasolijatele kaasa tundes aigutas löwi; ka elewant aigutas ja tõstis kogemata oma londiga metsfea lühikse saba üles — aewastas siis ja mõsses.

Eiis tõstis üks ja teine loom häält ja tegi nii, nagu seda meil wilistamiseks kutsutakse.

Nii lõpetati etendus, mis loomade ees suurepäraliselt läbi kukkus, mis meil aga suures lugupidamises.

Neljäs etteaste.

Inimeste-advokati esitas ahw publikumile järgmiselt:

"See inimene etendab ainult "kinniste uste" taga, sellepärast ärge temalt midagi oodake. Et temast täielist pilti anda, siis pean alustama tema lapsepõlwest ja see on huwitaw, sest nii mõnegi saatus on tema käte usaldatud. Juba enne sündimist protesteerib sarnane mees kangeste naisterahwaste vastu ja sellepärast sünnibki ta poeglapsena. Niisama õpib ta ka hilja käima, sest et ta alguses arwab, et käte peal on käimine huwitawam. Muidugi tahab ta wahepeal prokuröriks saada ja karjub "poo ää." Ja kui ta siis suuremaks on sigrunud ja kümnenenda kooli on lõpetanud (üheljas koolis waidles ta kangeste kooli lõpuetfami vastu), siis astub ta ülikooli. Ülikooli lõpetab ta siis, kui need, kes tol ajal esimesel kursusel olid, kui tema wiimases, temast aasta aega warem praktika peal on olnud. Nii saab temast siis wiimaks advokat, kelle kaitsealuseid alati hukka mõistetakse. Et ta naist ei taha wõtta, arwates, et tal ühe naise pidamiseks iseloomu kindlus puudub, siis wõtab ta omale paar naist, ühe seadusliku, teise mitte. Ja kuna ta alles siis, kui tal neli-wiis last on, mõtlema hakkab, et hea oleks, kui tal ainultki last ei oleks, siis sünniwad talle harilikult kahe naise

poolt kaksitud. Ta iseloomu tugewam kül on see, et ta iseloomuta on. See paistab iseäranis ta kohtuasjades filma. Kui ta profsessi tõstab, siis maksatakse harilikult wastase poolt wastase kaitseja asemel temale, mille järeldusel ta profsessi kasulikult kaotab. Ta armastab iseäranis waeste kaebusi ühes

„wolitusega“ oma peale wõtta, lubades kaitsealuse käest „wõidu“ puhul ainult teatud protsenta wõtta, kuna ta tõelikult aga wõidetud summa, omale wõtab ja protsendid kaitsealustele annab. Kui tal kaebtusealusega enam kui intimsed sidemed on, siis lasseb teda hulluks tunnistada ja kui ta hull on, siis lasseb targaks finnitada.“

Ahw pühkis higi otsa eest ja jatkas:

„Nagu ma ütlesin, ei tee ta mingisugust etendust mujal kui „kinniste uste taga.“ Mujal aga armastab ta pikki monologisi. . . Tal on ka kaaslased, nagu meil warjud kaaslasteks on. Neid kutsub „nurgaahwokatideks“. Need inimesed püüawad end tarkadena näidata, kuna nende ajud lollusega on täidetud, sest lollus on tarkuse algus, nagu nurgaahwokat end tõeliku ahwokati alg-tiipuseks peab. Nende ajud on „kinniste uste taga.“

Kui ahwokat end kaitsekõne jaoks walmistas, näitas ahw trellidega puuri peale ja ütles tiigritele: „Wiige teda kinniste uste taha, las' pesseb end seal, nelja seina wahel, oma kõneawusega puhtaks!“

Wiies etteaste.

Äkitselt sõitis arenale konka. Konka sõitis pikkamööda, aga hobune ta ees oli nõnda kondine, et näis, nagu oleks luustiku otsa woorimehe koolunud hobuse wana nahk pandud.

Konkast kargas ahw välja ja oli mõne samuga enne teda arenal.

„See on Bagdadi ees!“ ütles ta hobuse peale näidates, „kes kalisi weab. Teda wõib ka inimesega wõrrelda, tähendab, sarnase inimesega, kes omal turjal eluraskust kannab. Ta läheb, läheb, aga edasi ei saa. Ta teekond algab wäikest kilulinnast „tulewiku linna“, s. o. sinna linna, mille plaanid paberil peal on ja mis kufagil „waekojas“ hallitab, sest „ajakaal“ on teda weel raske leidnud olewat. Millal ta sinna saab ja kas talle seda aega elektri-tramm otsa ajab, see on küsitaw. Nüüd aga läheb ta oma juhi, Saatus, piitja all ohates ja peab teisi omal turjal „hea tulewikule“ wastu wiima. Need „ratsutajad“ on harilikult ärilinna äriajajad, õnneotsijad, laisklejad ja teised, kes teiste turjal sõita armastawad, muidugi ikka „mureta tulewikule“ wastu.

Konka liikus pikkamööda, pikkamööda, pikka mööda. Rutsar, Saatus, jagas armuta löötisi ja konduktor. Surm, jagas pileetisi, kui kaugele kellegil sõitjal sõita tuleb.

„Teie peate juba selle kurwa etendusega leppima,“ jatkas ahw ja pühkis filmist pisaraid. „See on niisama kurb, kui linnawolikogu walimine.“

Konka jäi peatama. Sõitjad tulid konkast välja ja jäid hobuse ümber.

„Kas ta ajas linnapea kutsikale otsa?“ küsis üks.

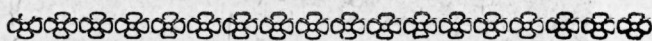
„Ma nägin läbi afna, kui kass saba ette pani,“ ütles teine.

„Kus kass on? Tõstame saba üles ja sõidame edasi,“ ütles kolmas.

„Sa unistab kuidas linnaisjade plaanid teoks saawad ja kuidas siin tramm sõitma hakkab,“ ütles neljas.

Mäeõetese taldal.

„Kui psühholoogiliselt seda seletada, siis . . .“ ütles keegi prillidega isand.

Seal kargas linnawaht kohale.

„Mis sõna sje on?“ küsis ta ja haaras hinge-teadlast turjast kinni. „Poilitfias sje sõna seletama.“ Samal ajal langes hobune pikali.

„Tõrgub,“ ütles üks sõitja.

„Ei; surnud,“ ütles teine sõitja.

„Teate mis,“ ütles ahw, „te olete küllalt sõitnud, nüüd sõidutage wahest ka teda. Elus juhtub ikka nii, et wahest ka see, kes teisa sõidutab, sõita saab . . . Pange surnukaha konkasse ja . . .“

„See on mu au wastu,“ ütles keegi poträtsfiku moodi mees. „Mis siis töölistes ütlevad, kui nad näewad, et ma konka hobuse asemel konka ees olen?“

„Ja mis ütlevad minu äritarwitaja ja teenijad?“ ütles keegi ärimees. „Näituseks, kui mul keegi tööline wõi teenija sureb ja ma ta asemel hakkas töötama, siis oleks minu au teotatud ja mu äritarwitajad kaoks.“

Seal aewastas äkki (etenduse pealtwaatajate seas) lõwi. Nüüd haarasid kõik sõitjad hirmuga hobusest kinni ja tõstsid konkasse. Siis läksid nad hobuse asemel konka ette ja konka hakkas liikuma, nagu ei oleks midagi olnud.

See oli suurepäraline filmapilt, kui ärimehed, laisklejad, podretfikud ja teised konka hobuse aset täitsid; nad olid selleks palju kohasemad kui konkahobused.

Mõisled ja minu peale?

Loomade seas walitses natufene aega wailus, kui kirjusus, kus „tumedade jõudude“ eest hinge-
palwet peetakse.

Eiis aga said kõik nii waimustatud ja tõstsid
farnast kiidutorni, nagu seda ainult näitejuhtide tulu-
õhtute puhul meie juures juhtub.

Ruues etteaste.

Arenale astus mehike, kel raamatupakk käes.
Ahw waatas tale imestanult otja. Mehike kumar-
das ja pomises omale midagi nina alla, millest keegi
õnastestki ei mõistnud.

„Kes te olete?“ küsis ahw.

„Mina?“

„Ja, teie.“

„Meie?“

„Teie elukutse?“

„Minu elukutse?“

„Niisugune pudimoll!“ wihastas ahw.

„Eks ütelnud seda ennem . . . Ma . . .
mu . . . see . . . Teie lauseehitus oli
nii . . .“

Ahw pööras färsitult publikumi poole.
„Mül läks see isand meelest ära,“ ütles
ta, „see on keeleuendaja ja kirjatarf. Paa-
riksimne aasta eest ei tuntud „suurteose“
keele loojaid, nüüd aga wõite iga samm
peal tema jäljendajaid näha. Igaw etendaja.
Kui kuulata, siis wõib uinuda. Ta tahab
meie keelest farnast keelt luua, mida teifiti
kirjutatakse, kui kõneldatakse. Keel oleks siis
umbes Prantsuskeele taoline. Ta arwab,
et selles seisab rahwa kulturi tundemärk.
Tale on Greeka keel eeskujuks. Ta on
juba hulk eeltõed teinud ja hulk raamatuid
wälja annud, mida ta ise loeb, sest et tei-
sed ei saa ta keelest aru. Tõtt ütelda, ta
ei kirjuta isegi järjekindlalt oma ülesseatud
reeglite järele. Ka soowib ta rahwa ee-
pose looja olla.“

Ahw pööras keeleteadlase poole ja
ütles:

„Kas teie ei soowiks midagi ettelugeda,
et publikumi oma elutõega tutvustada?“

Keeleuendaja filmad löid färama ja
ta noogutas nõusoleku tundemärgits peaga.
Eiis löi oma raamatu lahti ja luges:

„Waid imelikkuna muinasjutuna näib
rahwalle tuua esile mädi, unarasse warise-
wad sõno. Hoitunud warnudega maa
fälitos imelikkamamalt ühamoderniisi prob-
leme. Unistawi . . .“

Kuuldus, kui elewant norstas.

„ . . . pahaendeliselt mõtis kelewalt
naelutet ettewaatusjelle lohi. Üle's liiga-
tagi . . .“

Kuuldus, kui metskits läbi une mä-
letses.

„ . . . farnelid habent; kõik seisas
näitlejaile eriti hurmawis hulunalla!
Korratumamalt . . .“

Mitmete loomade hääled ühinesid üheks mõmi-
naks, millest „mama“ wõis lugeda. Kuigi keele-
uendaja kuulatas, kas „ma“-silpiisi juure lisaks, nagu
ta enne arwas, aga ta ei kuulnud midagi sellefarn-
nast. Loomadele aitas sellefiski.

„ . . . jalotas weendonolt wiwitime, fialdi's
wallotuna tooda ilgru . . .“

Kõil publikum magas imeliku mõminaga, millest
järgmist wõis lugeda:

„Sadu aastaid me kõneldet kallistufis daate
neegrineidubelle . . .“

Aga keeleuendaja ei lastnud end sellest segada;
ta sai waimustatud; ta määgis pealwaatajatele
laasa; ta näol oli õnnelik fära.

Wiimaks wäsis keeleuendaja, ta äratas ahwi
üles, teda sabast tõmmates, ja ütles:

„Minu keeleuendus on läbi läinud . . . Põh-
jamaal ei wõtnud „rahwamass“ minu uuendust omaks,

aga sin . . . Ma lähen kodu ja ütlen igaihele: Uus kunst, mida me Indiast või Afrikast nõnda kaua ootafime, on seal ammuigi õitsema lõõnud, ja see on keelekunst. Esimesel päeval mõistsid kõik loomad „tulewiku keelt“, kuna ma neile waewalt sajas osa oma uuendustest jõudsin tutwustada . . .“

Keeleuuendaja kadus arenalt, kuna ahw pealtkuulajaid hakkas üles äratama.

Seitsmes etteaste.

„See mees,“ esitas ahw ühte meest, kel wanad, kulunud riided selgas ja kelle westitaskust paks kuld fett wälja rippus, „see mees on wiimasel ajal oma tähtsuse poolest tõusnud. Ta on podretsi. Tema ettewõtte all on harilikult hõbeallikad. Et tal kroonutööd on, siis ei ole tal kunagi töölistest puudust. Ta walib isegi neid. Kui tal puutõllisi waja läheb, siis wõtab ta klawerihäälatajaid, maalrasi, kaupmehi; kui tal müüri-seppasi waja läheb, siis wõtab ta kirjutajaid, sadul-seppasi, woorimehi, näitlejaid ja kõiki läbisegi, sugu, seisuse ja rahwuse peale waatamata. Aga ka nende seas teeb ta walikut, kuna palka kunagi neile ei maksa. Tõllised maksawad temale palka, et ta neid oma töölisteks peaks. Ja tõllised soowiwad, et ta „pikendaks“ wõimalikult nende töö aega.

Ahw pööras potretsi poole?

„Kas te tõllisi tarwitate?“

Podretsi waatas uuriwalt ahwi peale, pööras siis selja ja ütles:

„Ei.“

Ahw öerus kaks näppu — nimetusematsti ja täitapperi — wastamisi ja küsis:

„Eht tahate?“

Podretsi pööras ümber.

Ahw surus tale midagi tasku ja küsis jällegi. Nüüd aga wastas potretsi:

„Jah.“

„Nii siis „pikendage mu tööaega hästi!“ ütles ahw. „Harilikult tehtakse kümme tundi päewas tööd, teie pikendage aga nii, et ma umbes pool aastat wahetpidamata töötada wõin, seni kui wangihoone ehitust sõjawangide jaoks enam waja ei ole.“

„Ma näen, et te tubli töömees olete,“ ütles potretsi, „aga ärge unustage wahepeal palga järele tulemast.“

„Kui palju teie . . . ah mina, saan?“

„Paar sada.“

„Katsun tuua . . . ei, wabandage, katsun tulla . . .“

Kui potretsi ära oli läinud, öörus ahw end rõemuga wastu maad ja ütles:

„Tänu Jumalale, „pikendus“ on käes ja ma wõin rahulikult loomade teatri etenduse juhtimist jatkata, aga ma pean seeford teatama, et ma platfide hindu kergitan, sest kui ma potretsi juure palga järele lähen, siis . . . pean alguses tale selleks raha laenama.“

Klaweriõpetaja.

Ühe Tallinna neuu päewaraamatust.

2. märtsil 191*

Wiimaks ometi! Papa lubas mulle seda, täna minu sünnipäewal! Ma wõin oma klaweriõpetajannast, wanast, elukuiwast prouast, kes mulle ifka sukawardaga takti ette lõõb, lahutada — ah, kui jumalik — ja wõin edaspidi klaweriõpetaja Normanni juures õppimas käia. Oh Jumal, kui ilus ta on, minu uus klaweriõpetaja! Noor mees, musta juustega ja särawate filmadega — mu sulg wäriseb, kui ma neid sõnu oma päewaraamatusse kirjutan. Ja kui jumalikult ta mängib! Oma sõbranna Salmega käisin ma kord salaja tema ukse taga kuulamas! „Ah, minu süda detsub õndsuses“ — ei, paremine ei osta ma enam seda magusat tundmust kirjeldada, mis minu keha wärisema paneb — — Nii siis homme esimene klaweritund!

8. märtsil 191*

Nüüd olen ma juba kolm korda tema juures käinud! Tõhin ma loota!? — — Üks sijemine hääl ütleb mulle ja! Kui ma esimest korda tema juurde läksin — ma tahan seda üles tunnistada — floppis minu süda kõigewähemalt 2/3 taktis! Aga üks pill

tema filmadest, ja ma wõitsin oma meeletindluse jälle tagasi! — Kui ta mulle kätt andis — wärises ta käsi — wõi olin mina selles süüdi? . . .

23. märtsil 191*

Waewalt suudan ma aega järgmise tunnini ära oodata! — — Papa on öieti õige kuri minuga, et ma wiimasel ajal nii äritatud ja meelesegane olen. Hiljuti pidin ma temale pruukostiks kaks muna keetma. Muidugi jooksin ma kõhe kööki — wesi kees juba ja ma panin munad patta. Aga ma ei tea, millest see tuli — wulisewast keewast weest waatafid ifka kaks filma üles minu poole — ma silmitsesin lähemalt — ja — need pidid tema omad olema. Ja seal — äkitselt — hakkas minu parem kõrw pilli puhuma. „Karoline, misfugune kõrw puhub mul pilli?“ küsin ma tüdrukult, kes parajaste kööki juhatus tulema. „Parem, preili!“ „Õigus, õigus,“ hõiskasin ma salaja oma ette ja Karolinele kinkisin ma selle eest ühe tahwli „Cala-Petert.“ Nii siis, ta mõtles minu peale — ka tema muusikaline kõrw wõis sel korral pilli puhuda. Seal kuulsin ma äkitselt mammat mind hüüdwat ja ruttu wõtsin ma

Leinaja kannel.

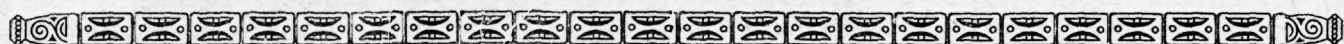
«Oh kannel, miks sa leinad,
Miks keeled nutawad?
Nii imelikud kurwad
On sinu helinad!»

«Ma kaeban eluhäda,»
Mul kannel heliseb,
«Su oma nutja süda
Mu keeltel wäriseb . . .

Su rinnus tuksuw weri
On ühes minuga,
Su pisarate meri
Mind koormab waluga.

Nii kaua kui sa leinad,
Ma ühes leinan ka,
Nii kaua kui sa nutad
Ma nutan sinuga.» —

A. T.

munad pajast wälja! Oh häda, ma olin neid pea-
aegu weerandtunni keetnud ja nad olid kiwikõwaks
saanud! Kuda ometi papa ennast niisuguse tühja
asja pärast äritada wõib! Ah, kui ta teaks, kuidas
minu südamega lugu on!

4. aprillil 191*

Eila sain ma ka tema eesnime teada — üks
kirjaimbrik oli klaveri peal — herra Otto — —
oh, misugune ilus nimi, ilma selle inetu r-täheta,
mis nii urisedes läbi hammaste kõlab. Ot—to!!
Ma olen dieti kahewahel, misugune silp nendest
kõige ilusam on! Kas loe seda nime eest wõi ta-
gant, ifka on: Ot—to! Ma saan teda kord tule-
wikus Ottiks hüüdma, ja kui ma tahan, et ta mulle
linnaft midagi kaasa peab tooma, siis ütlen ma talle:
„Armas Ott — too!“ Kas ei ole ilus ja naljakas?
Oh, mu süda lõhteb otse õnne pärast! Täna ei
süüda ma enam rohkem kirjutada.

16. aprillil 191*

Mis inimesed kõik enesest ei mõtle! Ühel päe-
wal, kui ma klaveritundi lähen, tuleb mulle Wana-
turu kaelas näitleja Sellmann wastu ja teeb mulle
filmi. Ma waatasin talle aga korra tagedalt otja ja
pöörafin näo kõrwale. Paras talle! Ma olen
kuulnud, et ta paljudele filmi peab tegema. Aga
minult sai ta nüüd korwi! Kuidas wõisin ma seda
ka teistigi, kus Otto —! — ah, kuda mu käsi wäriseb,
kui ma seda nime paberile kirjutatan. Minu sõbranna
jutustas mulle, et näitlejatel — ja ta tunneb neid
wäga hästi — palju wõlgasti peab olema. Sell-
mannil koguni tuhat rubla. Tuhat rubla! Kui ma
ainult teakfin, mispärast mehed niipalju raha wälja
annawad. See on ju 100.000 kopikut — mu pea
hakkab ringi käima, kui ma selle suure jumma peale
mõtlen! Ma olen meie pagarile kaks rubla wõlgu
— tal on nii maitswad koogid — ja see teeb mulle
nii suurt muret, kuda ma selle wõla ükskord ära

matsta jõuan. Aga nüüd flaweri juure, ma pean täna weel palju harjutama!

21. aprillil 191*

Otto oli wiimasfes tunnis iseäraliselt rahutu — ah, kui kergeste ma seda nime juba kirjutada wõin — tal peab mõni salamure südamas olema. Ah kui ta mulle ometi oma usaldust awaldaks! Aga ei — weel mitte — selle jätame kõik tulewikuks. Minu kanarialind istub ka nii kurwalt puuris ja ei laula enam. Papa arwab, et ta sulil on, aga ma arwan, et tal selleks teine põhjus on? — Mamma hüüab mind jälle — ma pean tänasfeks lõpetama.

26. aprillil 191*

Ta armastab mind! — Misfugune õnnelik tundmus neid sõnu paberile kirjutada! Ma märkasin seda, ma tundsin seda — ah, ma pean oma mõtteid koguma, et edasi kirjutada. Eila flaweritunnis mängisin ma variatsioonisi laulust: „Jõua ju kaugelta.“ Oma kogu tundmusega andusin ma neile wiisihelidele ja waatasin sealjuures juhtumisi peeglisfe, mis minu kõrwal seinal rippus. Seal nägin ma teda — kuda ta ennast laua najale toetas ja igatsewa pilguga lakke wõttis. Ja siis — ta õhkas nii sügawalt — ma ei wõinud enam edasi mängida — südemed lendasid minu filmade ees — ühe kriiskawa affordiga lõpetasin ma oma mängu. „Mis on teiega?“ küsis ta ehmatades. „Teie õhkasite“ — wastasin mina — (weel praegusel filmapilgul ei teadma, kust ma julguse wõtjin temalt seda küsida). „Wabandage,“ ütles ta pika waheaja järele — „ma — mõtlesin —“ Nüüd oli mul kõik selge! Wärisewad sõrmed otsisid õigeid flawerisi, — aga mängimisest ei tulnud enam midagi — meie pidime lõpetama. Ah, kui ma mõtteid lugeda wõiksin, mida ei saaks ma kõik teada!

2. mail 191*

Alnult mõned tähtsamad sõnad. Eila, kui ma flaweritundi läksin, ja tema korterist lahti leide, tafa saali astusin, kuulsin ma teda kõrwaltoas oma mammaga rääkiwat! Ma jäin kuulama — kätt floppiwa südame wastu surudes — ja mis ma kuulsin? „Weel kaksümmeendneli tundi,“ ütles ta, „siis on mul kõik kindlaste teada. Kas ta armastab mind wõi“ — järgnewatest sõnadest ei saanud ma aru; ta rääkis neid liiga tafa. On see siis wõimalik? Rahtlust ei ole — ta jäi ju ehmatades ukseläwele seisma, kui ta ukse awas ja mind juba saalis nägi ootawat — — mis küll papa selle kõige kohta ütleb! Nii siis homme, homme!

3. mail 191*

Häbematus — häbematus — ma ei suuda ennast koguda, sellest aru saada — mina waene, õnnetu, mahajäetud tütarlaps! Täna — ma istusin nagu siite peal ja ootasin — kell kolises — tema ta on? — ei, ainult kirjastandja, kes ühe kaardi tõi. „Sinu flaweriõpetaja kuulutab, et ta kihlatud on,“ ütles

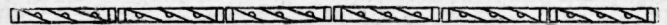

Mustad inglid.

Wäike Elli. „Papa, kas korstnapühkjad saawad ka taewasse?“

Jja. „Ja muidugi, kui nad head inimesed olid.“

Wäike Elli. „Siis saawad nendest aga mustad inglid.“

mamma naeratades, mulle tema kihlataarti näidates. Oh, iga sõna puuris nagu pistodaga minu lohkitud südamesse! Nii siis kellegi teisele oli tema õhkamine määratud, kellegi teisele need sõnad, mis ma eila kuulsin — petetud — petetud — maha jäetud! Halastamata inimene, keda ma armastasin, ja kelle nime ma enam nimetada ei taha! Pisarad kustutawad mu kirja — mu filmad põlewad — ma ei wõi enam — ma tahan magama minna — aga põlgtus, igawene põlgtus temale — — minu õnneroõwile!

Elli päewaraamatust wälja kirjutatud „Yox“.

Kena soow.

Noor kirjanik pidas oma sünnipäewa. Üks tema sõpradest pidas pidukõne ja hüüdis lõpuks:

„Laskem meie auwäärt kirjanikku elada! Saagu tema niisama wanaks kui — tema jutud ja naljad!“ Hurraa! Ex.

Esimene hammas.

Esimeste sünninud lugu.

Naise nimi oli „Elise“ ja mehe nimi „Ferdinand“. Neil oli aga veel aruta hulk teisi nimesi, nagu: „Piisi“, „Ferdi“, (kuulge ja ärge ehmatage) „schatzi“, „mausi“, „Katsi“, „schnautsi“ jne. jne. Ja armastus mõistab välja mõelda ja nimetab armastatud olewust heameelega kõige ilusamate ja magusamate nimedega.

„Kas ei ole meie wäike Elsa armas ja magus lapsuke?“ küsis mees, isaliku uhkusega oma pisutilluse, punapõselise „taime“ peale waadates, keda ema õrnalt süles hoidis. Ema pruunid filmad puutusid waimustustawaldawa pilguga mehe omadega kokku, kuna ta oma pea õnnerikka tundmusega tema rinnale najatas.

„Ja muidugi, Ferdi, mina leian seda ka. Aga, waata, meie ei wõi seda mitte alati ütelda, muidu naerawad meid inimesed välja.“

„Aga kui meie üksi oleme, siis tohin ma seda ometi,“ wastas mees, nähtawaste haawatud naise etteheitest, kuna ta sunnitult naeratada püüdis.

„Siis muidugi. — Waata ometi, Ferdi, seda wäikest käekest, kuida ta kohwitassi järele haarab ja kuida ta filmad hiilgawad! Ta teab wäga hästi, et sellest juuakse. Kas sa ei leia, et ta oma wiiekuulise wanaduse kohta imelik tark on?“

„Imelik,“ lausus mees enesega rahul olles, „seda on ta kõik isalt pärinud.“

„Ta on täna pisut lahwas,“ arwas Elise. „Woldikesed käte külles wõiksid palju sügawamad olla ja liha palekestes palju kindlam.“

Iga wõeras, kes lapsukest nägi, oli tema wärskest wäljanägemisest waimustatud: aga ema tahab, et ta laps juba hällis wõimalikult täielik oleks, ja nii pidid woldikesed wäikeste ümaruste käewarte sees veel sügawamad, paksud, punased põsekesed veel paksemad ja punasemad olema. —

Lapsuke tundis endal oma üliõnnelikkude wane-mate juures wäga hea olewat. Ta haaras kätega isa juuste ja ema ilusate pärilhammaste järele. Elise suudles wäikest käekest, mis tema näo järele sirutas, ja ema wäikse tõntsnina külge wiimaks peatama jäi. Ema suudleb üksikult igat sõrmekest, kuni lapse naerataw näokene äkitselt teisets muutub ja laps haledaste nutma hakkab.

„Mis on lapsukesel, armas mausi?“ küsis Ferdinand.

Kartlikult ja tasa sõistab Elise: „Ma hammustasin tema näppu, schatzi. Ta ajas mulle käekese suhu, ja seal ei wõinud ma teisiti, ma pidin teda hammustama — armastuse pärast. Ära ole kuri.“

Üks filmapilk, ja Ferdi ärkaw wiha on jällegi rahustatud. Pisut enese üle häbi tundes — sest see ei sünninud esimest korda, et ta oma lapse sõrme hammustas — haaras teelusika laualt ja surus lapse pihta, mille see jälle wäga mõistlikult kohe suhu pistis.

Kui Piisi lusika ettewaatlikult suust välja tõmbas, kuulis ta iseäralikku tawast lõinat.

Rõemus ehmatusehoog pani ema teha wärisema ja ta tundis, kuida tema südamelõõk filmapilguks peatama jäi.

„Schatzi, kas sa kuulsid?“

„Mida siis, Katsi?“

„Lõigises...“

Ettewaatlikult pistab ta jälle lusika lapse suhu ja mõlemad arwawad midagi lõginasarnast kuulwat.

„Tal on hammas, schatzi, hammas!“ ütleb ema peaaegu hingetult. Önn on nii suur, et ta seda waewalt uskuda suudab.

„Tal on hammas!“ kordab Ferdinand, naist ja tütrekest tormiliselt kallistades. Meie wäiksel, magusal schnautsikesel on juba esimene hammas!“

„Ja ei ole veel kuus kuud wana!“

„Ja ei ole veel kuus kuud wana!“

Uus tormiline kallistus ühes palawate musudega! „Minni, mõtle ometi, Elsal on juba esimene hammas!“

Wäike lapsehoidja kisub lapse suu lahti ja püüab oma uniste, mitte just wäga tarkade filmadega, suhu waadata, nagu põeks lapsuke mõnda kardetawat kaelahaiguft.

„Ön see wõimalik, on see wõimalik, seda pean ma kohe Katala jutustama!“

Ja nagu tuul lendab ta toast välja, kusjuures ta veel enne kohmetult mitme mööbli wastu tõukab.

Niipea kui kõõki jõuab, hõistab ta waljuste:

„Kata, Kata, meie wäiksel Elsal on juba esimene hammas!“

„Esimene hammas, oh sa taewa heldus!“ hüüab Kata, wõtab ämbri ja jookseb Peetriplatzi pumba-kaewu juure, kus juba mitmed tuttawad kõõgitüdrukud järke ootamas on. Kuna ta ämbri rahulikult maha paneb, lausub ta nähtawaste õige külma ja iiskõikse tooniga.

„Meie lapsel on hammas.“

„Juba hammas? Ja kui wana ta on?“ küsiwad tüdrukud läbisegamine.

„Alles wiis kuud.“

Kui Kata nõnda oma kohuse on täitnud, kõige uuemat uudist Riulinnas laiali laotades, wõtab ta weeämbri, mis veel täitmatalt maas seisab, ja läheb rahuliku südamega koju.

* * *

„Minu magus Katsi, luba mulle, et ma seda kohe wanematele teatan —“ ja tema näole ilmub niisugune aukartust ärataw ilme, nagu tunneks ta enese kõige wähemalt wanaisa olewat, „sest ma olen ometi lapseija.“

„Aga, schatzi, ja mina ometi ema! Pealegi olen mina hamba üles leidnud, nii siis, palun, jätta see juba minu teha.“

Ruttu pannakse kübar pähe, mees võtab ka oma ölekübara ja jalutuskepi ja mõne minuti pärast on nad juba teel wanemate maja poole. Sinna jõudes küsib ema kohe:

„Mis on siis teie juures nii üllatawat juhtunud, teie hülgate ju päris rõemust ja õnnest?“

Liisi seab enese walgult tukuwa südamega ja lõkendawate palgedega keset tuba ja lausub pikkamisi, iga sõna üksikult rõhutades: „Tal — on — esinene — hammas!“

Järgmisel päewal ilmusid tuttawad noored proud nende korterisse, et isiklikult hammastega ime- last lähemalt filmitseda.

„Ütelge, armas proua Kuusik,“ algas Elise wäri- sewa häälega, „kas wõib hammas jälle tagasi kaswada?“

„Oh, Jumal hoidku, kallis proua, seda ei ole ma oma elus weel mitte kuulnud. Mul on juba kaks last ja seda ei ole nende juures kunagi juhtu- nud. Teie olete ometi hammast näinud?“

„Ei,“ wastas Liisi mahalöödud filmadega, „näi- nud ei ole ma teda mitte, aga eila kuulsin ma midagi lapse suus lõgisewat.“

Kui proud ära läksiwad, katsus Liisi ettewaat- Elsa igemeid teelusikaga, nagu ta seda päew enne- malt oli teinud. Aga — midagi ei ole kuulda! — hammas ei lõgise!

Ferdi ja Liisi on trööstimata.

„Aga,“ hädaldab suure ahastusega noor proua, „kuhu on siis hammas jäänud?“

„Tagasi kaswanud, armas schnautsi. Sahaha, naera kas wõi furnuks!“

„Sa wõid weel naerda —“

„See on tõeste suur õnnetus, minu magus Katsi.“

„Ja kõik meie tuttawad naerawad meid wälja.“

„Ja, ja, ei ole midagi parata!“

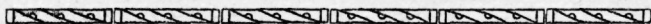
* * *

Mis öieti Elsa suukeses oli lõgisenud, jäi iga- weste äraseletamata saladuseks. Ja see jääb küll Elsale kogu eluajaks tumedaks täpiks, et ta oma wanematele juba nii warases nooruses niisugust pet- tumust oli sünnitanud

Tõesti on, et hammas kadunud oli ja alles kolme nädala pärast jälle nähtawale tuli, ilma et kogu linna sellepärast ärewusesse oleks aetud.

Ja sellega lõpeb siis see tõeste sündinud lugu.

„Bog“.

Harjunud eeslitega sõitma.

Onu (kes wäikse Hansu kukile oli wõtnud ja sellega nüüd mööda tuba ratsutab): „Ega sa ei karda, Hans, sedawiisi sõita?“

Hans: „Sugugi mitte, armas onu. Kui ma maal tädi juures olin, sõitsin ma kaunis tihti eesli seljas.“

Pärijad.

Is and X (rikas 70-aastane wanapoiss, kes ühe waese aga ilusa neiuga abielusse oli astunud, oma sõbrale): „Pä- rijaid ei ole mul wist küll loota?“

Sõber: „Sinul küll mitte loota — aga sugulastel seda rohkem karta!“

Korsett.

Ainetel J. Kitzelson.

Henri Dubkin oli wanapoiss. Kuid kelle süüd see oli? — Puhas korsettide ja, korsettifid kandwate naiste süüd. Dubkin oli nimelt rikas wanapoiss, maaomanik ja linnas kahe maja peremees ja tema otsis omale küljeluud kõrgemast, haritud ringkonnast. Ta otsis niisugust naist, kes korsetti ei kannaks ja sellepärast elasti ta üksituna, ilma abikaasata. Oles ta oma otsimisega alama rahwakihi poole pööranud, siis oleks ta ammugi naisemees olnud ja, wõib olla, juba mitut käharpeakest lapsejõmpskat omaks wõinud tunnistada, aga nüüd oli ta ikkagi üksi ja kallistas õfsel noore naise asemel patja. Nagu wanapoiss kunagi!..

Kui ta mõne neiuga iseäraliselt, nii ütelda suuremaks, tuttawaks sai, siis pani ta sellele tingi- mata warsti järgneva küsimuse ette:

— Lubage teada, kas teie korsetti ka kannate? —

Ja ta sai ikka ja tawa wastuse, ja Dubkini wanapoissi elu wälitas jälle edasi.

Miks otsis ta siis niisugust, kes korsetti ei kannaks, küsite ehk Teie. Nujah! seal see wiga on!.. Aga lubage küsida: miks otsite Teie omale finise, punase, kollase, wõi ka mustafilmalisi neiut ja tingimata weel punapõselisi? — Need on ju iluduse tundemärgid ja mina tahan ilusat! — wastate Teie. Nu-jah!.. Aga tema ideal oli: naisterahwas, kes korsetti ei kannaks, sest saleadat, loomulise kehaga naisterahwast, kes kor- setti kannab, ei osanud ta enesele ette kujutada ja sellepärast otsis ja otsis ta, ega jätnud ka siis otsimist järele, kui ta ju kümme aastat asjata waewa oli näinud. Nagu ma juba ütlesin, otsis ta kõrgemast ringkonnast „mammataitmeid“ ja see oli üks pea- põhjus, miks ta ei leidnud.

Dubkin oli aga rikas ja mitte just inetu ka, ning sellepärast walutasiwad paljudegi mammade pead: kuidas saaks Dubkini õnge?

Kaupmeheproua Nelston heitis õnge wälja, oma Martha. Peeti perekonnaõhtuid, kuhu ka Dubkin kutsuti; käidi ühes wäljasõidul ja wõrk Dubkini ümber tõmbus ikka koomale ja koomale. Martha meeldis Henrikule igatekanti ja wiimane esimesele nähtawasti ka. Ainult üks asi oli Henrikule weel teadmata ja ta süida walutas sellepärast. Tuli juhuse ja ta küsis:

— Lubage teada, austatud neiu Martha, kas teie korsetti ka kannate? —

— Ei! —

— Kuidas? — imestas Henrik, oma kõrwu mitte uskudes.

— Ei! —

See oli ikka tõsi, ta kõrwad polnud mitte walesti kuulnud! Niisugust wastust polnud ta mitte ootanud ja sellepärast nõksatas ta põlwedest üsna tuntawalt.

Warsti nõksatas ta teist korda weel ja sellejärele oligi ta juba naisemees. Piita otsimise järele ometi

oli ta leidnud! Ja ta oli enesega rahul, sest nüüd ei tarwitfenud karta, et ta wanapoifina jureb.

Kord, kolmandal päewal peale pulmi, oli Marthafene üksinda wälja läinud. Henrik astus naise buduuari ja oli otse jowastatud kõigest korralikkusest ja maitserikkusest, mida Marthafese käed siin olid sünnitanud. Pikkamisi sammus ta pehmet Persia põrandawaipa mööda, ja oli õnnelik, nagu naisemees üleüldse wõib olla.

Korraga jäid ta silmad mingisuguse kollase, lintide ja rõngastega ehitud riidehilbu peale peatama, mis laua all lasus. Ta kumardas ja tõstis, oh häda, uuema moelise — korseti üles! — Mind on petetud! Ninapidi weetud! — kisas ta ja kõlistas.

Rohkenuult jooksis tüdruk, noor, ilus, ümar-guste kehawormidega ja sale neiu, sisse.

— Mis see on? — kisas Dubkin, korsetti raputades.

— Babandage herra, ma ehmatasin...

— Mis see on? — kordas Henrik weel ägedamine.

— Korsett, herra!.. Üks proua korsett!..

— Kas tal neid palju on?..

— Terwe kastitais, herra! —

— So-o!..

Dubkin wirutas korseti nurka ja hakkas ägedalt mööda tuba kõndima. Korraga jäi ta tüdrukule, neiu Sirene, ette seisma ja küsis lahkest:

— Kas teie ka korsetti kannate, Sirene? —

— Ei, herra! Mina, lihtne wabaduses kaswanud inimene, ei wõi niisugust piinajat enesel seljas kanda. Ma ei ajaks teda mingisuguse hinna eest selga... Kas wõi hinge pigistab kinni!..

Herra näol mängis naeratus. Ta kirjutas midagi paberi peale ja pani selle proua buduuari laua peale.

Järgmisel hommikul tuli Marthafese ehmatanud nagu ukse wahele.

— Mis see tähendab... see sedel? — küsis ta, oma sõjaki pitsi näppides.

— Sa! Kuidas julgesid sa mind petta? — kätartas Dubkin ägedalt.

— Kuidas? Millega?.. küsis Martha ärewalt.

— Korsetiga! Sa ütlesid, et sa korseti ei kannal —

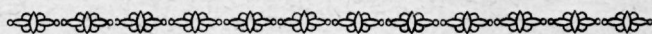
Proua Dubkini näol mängis kuiw ükskõiksus ja uhkelt wastas ta:

— See asi pole kõne wäärt!.. Ütle, kuidas wõib praeguse aja moodi riietes ilma korsetita käia? Ütle, kas wõib noor, ilus seltskonnas käiw naisterahwas ilma korsetita läbi saada?.. Ei ja tuhat torda ei!.. Mina ja kõik teised haritud naisterahwad oleme senini kannud ja saame ka edaspidi korsetti kanda! Aga ütle, armsam, — kisas ta lõpuks juurde, häält peh-mendades, — kuidas see sind pahandab?.. Ei wõi ju...

— Minu naine ei wõi petis olla! — sõnas Dubkin ikka weel külmalt. — teiega ei ole mul rohkem midagi tegemist! Jumalaga!.. Ma nõuan lahutust! Adwokat teatab teile minu nõudmised. —

Korsett sai suure abielulahutuse protsessi põhjuseks. Martha ja Henrik läksiwad lahku.

Kuid Henrik ei jäänud mitte wanakspoiiks. Mõne nädala pärast olid jälle pulmad ja ilus Sirene oli nüüd Henriku armas, ümarik abikaasa, kes korsetti ei kannud.

Uus arstimisewiis.

Adwokat Rugise proua oli eeskujulikult suurepäraline naisolewus, noor ja wärske, nagu kewade-hommik, ilus, wäga ilus, ikka rõemus ja lõbusas tujus. Tal oli ainult üks wiga: ta ei wõinud sugugi tubakasuitsu sallida. Kui sagedaste oli ta oma mehele, kui see weel peigmees oli, ütelnud: „Ma ei suudleks iialgi meest, kes suitsetab, ma ei wõiks niisugust meest iialgi armastada. — Kui wäljakannatamata! — Jäle, hingelämmastaw hais! Kõik kihwtitab ja rikub ta ära, kardinad, riided ja kogu õhkkonna!“

Rugis, kes kirgline suitsetaja oli, tõi armastusele oma kire ohwriks ja tegi kõik, et suitsetamisest loobuda. See läks nüüd nii, niikaua kui ta läks. Kuus esimest mesinädalat suutis ta kangekaelse julgusega kiusatusese wastu panna. Nüüd tuli ta aga arusaamisele, et ta wõimetu on edasi wõidelda. Et isegi riided äraandjaks wõisid saada, siis ei julenud ta ka kodust wäljaspool suitsetada. Ta kaotas sõdgiisu, kaotas hea tuju, lühidalt, ta jäi haigeks. Oma nõuta ja üllirasket seisuforda ära tundes, läks ta oma sõbra doktor Marksoni juure ja kaebas sellele oma häda. Palju kogenenud arst sai filmapilk aru, milles sõbra haigus põhjus seisis, tõestis teda ja lubas aidata, kui wiimane kõiki tema poolt antawaid arstliki eeskirju täita töötab.

„Minu armas pois,“ ütles Markson, „täna seft päewaft peale oled sa oma naise wastu külm ja oswõtmata, wäga külm, nii külm kui wõimalik!“

„Aga —“

„Wahki, meie peame niisugust rawitsemisewiifi tarwitama, millel tõeste soowitawat tagajärge on!“

Rawitsemine awaldas mõju.

Nagu arst ette oli arwanud, tuli neljateistkümnepäewa pärast Rugise noorik tema abikaasa juure, keda selleks juba ette walmistatud, ja kellele tema mees kõik rawitsemisesse puutuwad abinõud kätte juhatanud oli.

„Armas Silba,“ algas Rugise proua suure ahas-tusega, „ma olen kõige õnnetum naine maa peal: minu mees ei armasta mind enam. Ennemalt otse õrnus ise, awaldab ta nüüd minu wastu niisugust külmust, mis minu südame tarretama paneb. „Jäta mind,“ õhtab ta alati, „ma tunnen enese haige olewat.“ Ei ühtki läepigistust, ei ühtki armast sõna, mitte ühtki musu, mitte midagi, mitte midagi — oh, ma olen wäga õnnetu!“

„Ai, ai, need on õige halwad tundemärgid!“ lausus doktoriproua wäga tähtsa ja kartustäratawa näoilmega, „seal on õige raske abi leida, seft haigus on juba kronikaliseks muutunud!“ —

„Wahest ehk siidamehaigus?“ fähwas adwokadi noorik hirmust wärisedes wahela.

„Sm, hm! ma ei ole küll õppinud arst, armas sõbranna, aga niisugust haigust tunnen ma fiiski õige hästi. — On sinu mehel wast külmad käed?“

„Külmad käed? Ja, ja!“ —

„On tal rahutu pill?“

„Rahutu pill? Ja, ja! — Mida te teda, päästke teda!“

„Niisuguste haigusetundemärkide puhul kirjutab minu mees harilikult üht rohtu, mis õige sagedaste wäga head ja radikaalset mõju on awaldanud!“ ütles doktoriproua iseäralise tugewa rõhuga.

Nende sõnade juures läks ta oma mehe kabinetti, tõi sealt ühe paberossi ja näitas seda oma sõbrannale.

„Phõhh! See on ju pabeross!“

„Selle rohule on ainult paberossi kaju antud, et võimalik oleks parandawat sõetaha-hapnikku kopsu kaudu kehasse juhtida.“

„Kudas seda rohtu tarwitatakse?“ küsis adwokadi noorik juba rahulikumalt.

„Seda rohtu suitsetatakse nagu harilikku paberossi. Sa pead aga selle, et rohi paremine mõjuks, ise põlema süütama.“

„Mis!? Mina peaksin suitsetama? Võimata!“

„Ma ei tunne mingisugust teist abinõu.“

„Noh, anna siis fiia, ma püüan teha, mis võimalik.“

* * *

Kui adwokati Mugis oma ilusa naisega waikselt õhtusõõgi oli lõpetanud, tõi wiimane rohu wälja, süütas paberossi wäga liigutawa kohmetusega põlema ja pistis selle oma haige mehele wäga meeldiwa käeliigutusega hammaste wahela.

„Aga naisuke — paberossi?!“ jahmatas adwokati suure imestusega.

„Suitseta aga, palun, suitseta, tõmba õige tugewaste!“

„Aga kardinad, armas naisuke?“

„Ei ole midagi, ma lasen neid juba pesta.“

„Ja riided?“

„Küllap tüdruk neid juba tuulutab.“

„Aga sa ei taha mind enam suudelda, armas laps?“

„Miks mitte? Kõige suurema ifuga!“ Ja adwokadi proua surus oma ilusa roosifuu tugewaste ja kirglikelt abikaasa huuledele . . .

„Oh, sa kallis, magus ingel!“ hõistas Mugis äärmise waimustusega. „Ma ei suuda sulle sõnadega seda awaldada, kui palawalt ma sind armastan!“

Nende sõnadega tõmbas Mugis ilusa, keewawerelise naisukese oma rinnale, kallistas ja suudles teda niisuguse palawusega, nagu oleks ta alles esimest päewa abielus . . .

Päew peale seda tuli adwokadi proua roosilises meeolus ja särawate filmadega oma sõbranna juure:

„Silda, armas Silda, rohi on suurepäralist mõju awaldanud! Kas sa wõid mulle weel seda rohtu anda?“

Proua Martson istus mehe kirjutuslaua taha, wõt-
tis sule, tindi ja paberi ja kirjutas järgmise rohutähe:
19 15./III 17.

Rp.

Sigareti Laferm 1.0

Scatul. origin.

D. t. d. № 100.

S. 10 tükki päewas.

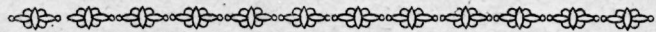
Dr. Amor.

„So, nüüd wõta see rohutäht ja mine Lafermi tubakakauplusesse, kust sa seda rohtu walmispandult, originalkarpides, alati saada wõid.“

Lafermi tubakakaupluse omanik, endine rohuteadlane, sai rohutähe sisust filmapill aru ja täitis proua soowi, ehk küll mõtte muigutades ja naeru tagasi hoides, täpipealse wiisakusega.

Sõnum uuesti mõjurikkast arstimisewiisist lagunes linnas naiste seas imekiirelt laiali — ja Lafermi tubakakaupluse omanik tegi paberossidega suurepäralist äri.

„Somo“.

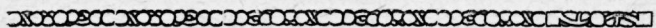
Radriorg suweõõl.

Laul „Estonias“ etteantawast jondist
„Põõrane õõ.“

Meie wanas Radriorus
Ilus suweõõl,
Sest seal noored puude wilus
Jalutawad weel.
Ja ka mõni pereisa,
Kellel igaw kodupeja,
Sinna tihti sattub nõnda „kiusatuseteel“.
Seal on noori, wanu,
Kõik seal teewad mõnu;
Seal näed rikast ja wäest meest,
Rahwast igast seisusest.
Sest siis kuulge, peiud,
Seal on alles neiud,
Kes ei iial põgene te eest. —

Refrain.

Radriorus, Radriorus,
Neidust on sadandeid,
Suwedhtul puude wilus
Wälja walida wõid neid.
Ütleb sul üks: „Ma ei tule,“
Siis kontserdi-aeda mine,
Ja siis sealt Kuskalani —
Ühe leiad ikkagi . . .

Killud.

Mida rohkem inimestel raha, seda kallimaks lähewad kõik asjad.

*

Meie maakera on kui elatanud neiu, mõlemi wanadust on raske wälja arwata.

*

Mida rohkem juukseid peast ära tulewad, seda rohkem tuleb pead nähtawale.

Saksa ohvitser: „Kui kõik Saksa neiuad nii vähete riietega läbi ajavad, siis jatkub ehk ülejäänud kängastest meie soldatite mundrisse panemiseks küll!“

Hind 30 kop.

M. Schifferi tütt, Tallinnas.